

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ
АКАДЕМИЯСИ ҲУЗУРИДАГИ ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ
DSc.31/31.12.2020.Yu.67.01 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ АКАДЕМИЯСИ**

МАЖИДОВ ШАХЗОД АБДИХАЛИЛ ЎҒЛИ

**КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ҲАҚИДА ХАБАР БЕРГАН
ШАХСЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ**

12.00.12 – Коррупция муаммолари (юримик фанлар)

Юримик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертация
АВТОРЕФЕРАТИ

Тошкент шаҳри – 2025

Фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати мундарижаси

Оглавление автореферата диссертации доктора философии (PhD)

Contents of abstract of doctor of philosophy (PhD) dissertation

Мажидов Шахзод Абдихалил ўғли

Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар
ҳуқуқларини ҳимоя қилишни такомиллаштириш масалалари.....5

Majidov Shakhzod Abdixalil ugli

Issues of improving the protection of the rights of individuals who report
corruption offences.....27

Мажидов Шахзод Абдихалил угли

Вопросы совершенствования защиты прав лиц, сообщающих о
коррупционных правонарушениях.....47

Эълон қилинган ишлар рўйхати

List of published works

Список опубликованных работ.....52

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ
АКАДЕМИЯСИ ҲУЗУРИДАГИ ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ
DSc.31/31.12.2020.Yu.67.01 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ АКАДЕМИЯСИ**

МАЖИДОВ ШАХЗОД АБДИХАЛИЛ ЎҒЛИ

**КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ҲАҚИДА ХАБАР БЕРГАН
ШАХСЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ**

12.00.12 – Коррупция муаммолари (юримик фанлар)

Юримик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертация
АВТОРЕФЕРАТИ

Тошкент шаҳри – 2025

Юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси мавзуси Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясида B2023.1.PhD/Yu998 рақам билан рўйхатга олинган.

Диссертация Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академиясида бажарилган.

Диссертация автореферати уч тилда (ўзбек, инглиз, рус (резюме)) Илмий кенгаш веб-саҳифасида (www.proacademy.uz) ва “ZiyoNET” ахборот-таълим порталида (www.ziynet.uz) жойлаштирилган.

Илмий рахбар:

Каримов Вахабжон

юридик фанлари доктори, профессор

Расмий оппонентлар:

Тиллабоев Мирзатилла Алишерович

юридик фанлари доктори, профессор

Кабилов Шариф Рахимович

иқтисод фанлари доктори, профессор

Етакчи ташкилот:

Ўзбекистон Республикаси

Коррупцияга қарши курашиш Агентлиги

Диссертация ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси ҳузуридаги илмий даражалар берувчи DSc.31/31.12.2020.Yu67.01 рақамли Илмий кенгашнинг 2026 йил 15 январь куни соат 10:00 даги мажлисида бўлаб ўтади (Манзил: 100047, Тошкент шаҳри, Юнусобод тумани, Рихсий кўчаси, 9-уй. Тел.: (99871) 202-04-96; e-mail: info@proacademy.uz).

Диссертация билан Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академиясининг Ахборот-ресурс марказида танишиш мумкин (81-рақам билан рўйхатга олинган). (Манзил: 100047, Тошкент шаҳри, Юнусобод тумани, Рихсий кўчаси, 9-уй. Тел.: (99871)202-04-96; e-mail: info@proacademy.uz).

Диссертация автореферати 2025 йил 26 декабрь тарқатилди.
(2025 йил 26 декабрь 45 - рақамли реестр баённомаси).

М.А.Аминжонов

Илмий даражалар берувчи Илмий кенгаш раиси, юридик фанлар доктори, профессор

Ш.И.Шайзаков

Илмий даражалар берувчи Илмий кенгаш котиби, юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент

А.А.Туляганов

Илмий даражалар берувчи Илмий кенгаш ҳузуридаги Илмий семинар раиси ўринбосари, юридик фанлар доктори, профессор

Кириш (фалсфа доктори (PhD) диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Дунёда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар бозор муносабатлари ва демократик институтларнинг шаклланишига, жамиятнинг барча соҳалари ва ижтимоий ривожланишга, амалга оширилаётган иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий ислоҳотларга тўсқинлик қилувчи омил сифатида баҳоланади. Таҳлилларга кўра, ҳозирда коррупциянинг дунё миқёсидаги зарари 3 триллион АҚШ долларига яқин миқдорни ташкил қилаётганлиги унга қарши курашишга комплекс ёндашувни талаб қилинишини намоён этади¹. Коррупцияга қарши курашиш соҳасининг халқаро-ҳуқуқий асоси ҳисобланган Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Коррупцияга қарши конвенциянинг 33-моддасида ҳар бир иштирокчи давлат ваколатли органларига Конвенцияда жиноят деб топилган хатти-ҳаракатлар хусусида исталган далиллар тўғрисида ҳалол ва оқилона асосларга таянган ҳолда хабар бераётган шахсларни ҳимоя қилишга қаратилган тегишли чораларни ўзининг ички ҳуқуқий тизимига киритиш имкониятларини кўриб чиқиши лозимлиги қайд этилган².

Жаҳонда коррупциявий жиноятларнинг тобора юқори даражадаги профессионализм билан замонавий технологиялардан фойдаланган ҳолда содир этилиши ва кўлами ортиб бораётганлиги, уларнинг ижтимоий хавфлилигини янада кучайтирмоқда. Шу сабабли, коррупциявий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва унга қарши курашишда коррупциявий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш бўйича илмий тадқиқот ишларини амалга ошириш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистонда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишни такомиллаштириш бўйича тизимли ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Чунончи, 21.04.2025 йилдаги ПФ-71-сон Фармони билан тасдиқланган амалий чора-тадбирлар дастурида коррупция ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантириш ва ҳимоя қилиш тартибини назарда тутувчи қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш асосий вазифа сифатида белгиланган³. Бироқ, Transparency International (TI) халқаро ташкилотининг Коррупцияни идрок этиш индекси (CPI)да Ўзбекистон 2024 йилда 32 балл билан 2023 йилга нисбатан 1 поғонага пастлаган бўлса,⁴ Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотининг (OECD) Истанбул ҳаракатлар режасининг 2024 йилнинг апрель ойида ўтказилган 5-раунд мониторингинг Ўзбекистон Республикасида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган

¹ Ўзбекистон Республикаси Шавкат Мирзиёевнинг Коррупцияга қарши курашиш соҳасида юксак халқаро мукофотни топишириш маросимидаги нутқи. (Электрон манба): <https://president.uz/uz/lists/view/6934>

² Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Коррупцияга қарши конвенцияси. Нью Йорк, 31.10.2003. Ўзбекистон Республикаси халқаро шартномалари тўплами, 2008 й., 3-4-сон. (Электрон манба): <https://lex.uz/docs/1461329>

³ Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш бўйича белгиланган устувор вазифалар ижросини самарали ташкил этишга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармони. ПФ-71-сон. 21.04.2025. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси. <https://lex.uz/ru/docs/7486412>

⁴ (Электрон манба): <https://www.transparency.org/en/countries/uzbekistan>

шахсларни ҳимоя қилиш бўйича миллий қонунчиликни баҳолаш натижаларига кўра, хабар берган шахсларнинг ҳуқуқий ҳимояси юзасидан энг паст “қониқарсиз” баҳоси берилди¹. Статистик маълумотларга кўра, Коррупцияга қарши курашиш агентлигига 2021-2024 йиллар ва 2025 йилнинг дастлабки олти ойида жами 17728 та (2021 йилда 156 та, 2022 йилда 96 та, 2023 йилда (87) та 2024 йилда 341 та, 2025 йилнинг 6 ойида 143 та) келиб тушган мурожаатларнинг 823 тасини (4,64%) коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид хабарлар ташкил этган бўлса², Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг 2025 йил март ойида ташкил этилган “1161” ишонч телефони ва “@brantikoruz_bot” телеграм боти орқали 2025 йил март-сентябрь ойларида жами 329 та (Қорақалпоғистон Республикаси 5 та, Андижон 36 та, Бухоро 18 та, Жиззах 12 та, Қашқадарё 34 та, Навоий 13 та, Наманган 20 та, Самарқанд 31 та, Сурхондарё 25 та, Сирдарё 4 та, Фарғона 27 та, Хоразм 13 та, Тошкент вилояти 42 та ва Тошкент шаҳар 49 та) коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабарлар келиб тушган³. Қайд этиш лозимки, тадқиқот иши давомида 1100 нафардан ортиқ аҳоли ва давлат хизматчилари ўртасида ўтказилган ижтимоий сўровнома натижаларига кўра, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларнинг 31,6 фоизи хабар бериш ортидан иш жойида меҳнатга оид муносабатларида турли шаклда тазйиқ ва таъқибга учраганлигини билдиришган⁴. Бу эса ҳозирги кунда республикада содир этилаётган коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш аҳволи етарли жиҳатдан талабга жавоб бермаслиги ҳақида хулоса қилиш имконини беради. Юқоридаги ҳолатлар юридик фан олдига мазкур соҳадаги мавжуд аҳволни таҳлил қилиш, тизимли муаммоларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш бўйича илмий тадқиқот ўтказиш заруриятини юзага келтиради.

Ушбу тадқиқот иши Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (2023), Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни (2017), Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги (2022), “Коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш ҳамда давлат органлари ва ташкилотлари фаолияти устидан жамоатчилик назорати тизими самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги (2023), “Коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш бўйича белгиланган устувор вазифалар ижросини самарали ташкил этишга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги (2025) Фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши

¹ Fighting Corruption in Eastern Europe and Central Asia. Anti-corruption reforms in Uzbekistan. Istanbul anti-corruption action plan fifth round of Monitoring. OECD 2024.

² Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг йиллар кесимидаги мурожаатлар таҳлили ҳисоботидан. (Электрон манба): <https://anticorruption.uz/uz/murojaatlar-tahlili>

³ Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўринбосарининг 2025 йил 16 сентябрдаги 7-4580148/25-сон билдиргиси доирасида Бош прокуратуранинг Коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги чора-тадбирларни мувофиқлаштириш бошқармасининг ҳисобот маълумотларидан олинган.

⁴ Қаранг: Сўровнома натижалари диссертация тадқиқот ишининг 5-илоvasида келтирилган.

курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги (2020) қарори ва соҳага оид бошқа қонун ҳужжатлари ижросини таъминлашда муайян даражада хизмат қилади.

Тадқиқотнинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг устувор йўналишларига мослиги. Мазкур тадқиқот республика фан ва технологиялар ривожланишининг I. “Ахборотлашган жамият ва демократик давлатни ижтимоий, ҳуқуқий, иқтисодий, маданий ва маънавий-маърифий ривожлантиришда инновацион ғоялар тизимини шакллантириш ва уларни амалга ошириш йўллари” устувор йўналишига мувофиқ бажарилган.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси. Ўзбекистонда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари мустақил тадқиқот объекти сифатида етарлича илмий жиҳатдан ўрганилмаган бўлса-да миллий ҳуқуқшунос олимлар, жумладан У.Алоев қонун ҳужжатлари таъсирини баҳолаш, А.Атажанов суд тизимида коррупция ҳолатлари, О.Исмоилов коррупциявий латент жиноятларни фош этиш, Т.Кенжаев коррупцияга қарши экспертиза, Т.Сафаров идоравий коррупцияга қарши курашиш механизмлари, М.Мухаммадиева коррупцияга қарши курашишда фуқаролик жамияти институтларнинг ролини ошириш ва З.Қўчқаров томонидан олий таълим соҳасида коррупциявий хавф-хатарларни аниқлаш ва бартараф этиш масалалари илмий жиҳатдан тадқиқ этилган.

Ҳуқуқшунос олим С.Мамановнинг “Коррупцияга қарши курашиш соҳасида “комплаенс-назорат” тизимининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш” номли тадқиқотида иш жойида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида кўнгилли хабар берган шахслар тушунчасига таъриф берган ҳолда уларнинг коррупциявий ҳуқуқбузарликларни олдини олишдаги ўрнини таҳлил қилган бўлса, ҳуқуқшунос олим Ф.Ғайбуллаев томонидан “Олий таълим тизимида коррупцияга қарши курашишнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш” мавзусидаги тадқиқот ишида ижтимоий тармоқларда ёритилган коррупцияга оид хабарлар юзасидан дастлабки текширишлар ўтказиш билан боғлиқ айрим масалалар ҳуқуқий жиҳатдан тадқиқ этилган.

Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш тизимининг илмий-назарий ва ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларининг тадқиқ этилиши Америка, Европа ва Жанубий-Шарқий Осиё ҳамда МДҲ мамлакатлари тадқиқотчиларининг ҳиссасига тўғри келади.

Хусусан, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ушбу турдаги ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида фош этиш ва олдини олишда тутган ўрни ва аҳамияти, шунингдек, уларнинг ҳуқуқларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш юзасидан илмий-назарий тадқиқотлар МДҲ давлатлари доирасида: Н.Ю.Волосова, Э.Л.Сидоренко, В.М.Мешков, А.В.Богатов, О.В.Журкина О.В.Макарова А.В.Михневич, А.М.Цирин ва Е.И.Спектор ва бошқа ҳуқуқшунос олимлар томонидан илмий тадқиқ этилган.

Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоя қилишга оид тадқиқотлар Америка ва Европа қиътаси давлатларининг ҳуқуқшунос олимлари: M.P.Miceli, T.M.Dwarkin, J.Near, J.Nadler, N.M.Rongine, (АҚШ), H.Spadina (Хорватия), D.Banisar, A.Mendes (Буюк Британия), P.Jubb, J.McLaren, A.J.Brown, (Австралия), G.Thusing, J.Habermas (Германия), E.Hennequin, W.Vandekerckhove (Франция) томонидан тадқиқ этилган.

Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатларидан: M.K.Yamaguchi (Япония), G.Kolata (Корея Республикаси), A.Sharma, J.Devakumar, (Ҳиндистон), Z.Ismail, M.Abdul-Hamid (Малайзия), M.I.Aruzzi, I.Nurhidayat (Индонезия) сингари ҳуқуқшунос олимлар томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар юзасидан хабар бериш каналларини жорий этиш истиқболлари ва хабар берган шахсларнинг меҳнатга оид ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари тадқиқ этилган¹. Бироқ, мамлакатимизда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш тизими мустақил тадқиқот объекти сифатида етарлича тадқиқ этилмаган ва алоҳида монографик тадқиқотлар ўтказилмаган.

Диссертация тадқиқотининг диссертация бажарилган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари режалари билан боғлиқлиги. Диссертация мавзуси Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси илмий-тадқиқот ишлари режасига киритилган бўлиб, “Коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги долзарб муаммолар” устувор йўналиши доирасида бажарилган.

Тадқиқотнинг мақсади коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш ва уларни рағбатлантириш билан боғлиқ назарий ва ҳуқуқий муаммоларни бартараф этиш юзасидан миллий қонунчиликни такомиллаштириш ҳамда мавзу бўйича таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг вазифалари:

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтининг вужудга келиш тарихини ўрганиш;

Ўзбекистон ҳудудида вужудга келган давлатчиликлар тарихида ушбу институтининг ривожланиш босқичларини тадқиқ этиш;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга оид назарий тушунчаларни илмий-назарий таҳлил қилиш;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид халқаро-ҳуқуқий ҳужжатлар ва халқаро стандартларни қиёсий-ҳуқуқий таҳлил асосида тадқиқ этиш;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар(лар) фақат жамият, давлат ва халқ манфаатларини кўзлаб берилишини таъминлаш юзасидан “хабар беришда ғаразгўйлик”, “хабар беришда шахсий адоват” ва “шахсий манфаатларни кўзлаб хабар бериш” сингари тушунчаларни илмий-назарий жиҳатдан ўрганиш;

¹ Бу ва бошқа манбалар диссертациянинг фойдаланилган адабиётлар рўйхатида келтирилган.

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилишга оид миллий қонунчилик ҳужжатларини таҳлил қилиш ва уларни такомиллаштиришга оид таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида аноним хабар беришнинг асос ва тартиблари бўйича халқаро стандартлар ва илғор хорижий давлатларнинг тажрибасини инобатга олиб, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида аноним тарзда хабар бериш тизимини жорий этишнинг истиқболларини тадқиқ этиш;

Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунини қабул қилишнинг долзарблигини таҳлил қилиш ва қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш;

манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ва спорт соҳасидаги коррупциявий жиноятлар ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг ҳуқуқий асосларини белгилашнинг долзарблигини ўрганиш;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш юзасидан халқаро стандартлар ва илғор хорижий давлатларнинг ушбу соҳадаги тажрибаларини ўрганиш ва уларнинг ижобий жиҳатларини миллий қонунчиликка тадбиқ этиш юзасидан илмий асослантирилган таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш.

Тадқиқотнинг объекти коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш ва уларни рағбатлантириш тизимини такомиллаштиришга доир ижтимоий-ҳуқуқий муносабатлар ташкил этади.

Тадқиқот предмети коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ва уларни рағбатлантириш тизимини ташкилий-ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солувчи процессуал ва бошқа қонунчилик нормалари, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, суд-тергов амалиёти, халқаро стандартлар, илғор хорижий давлатларнинг қонунчилик амалиёти, юридик фанда мавжуд концептуал ёндашувлар ва илмий-назарий қарашлардан иборат.

Тадқиқотнинг усуллари. Диссертация тадқиқотини амалга оширишда илмий билишнинг тарихийлик, қиёсий-ҳуқуқий таҳлил, социологик сўров, илмий манбаларни тадқиқ этиш, статистик маълумотлар таҳлили, интервью ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини ўрганиш каби усуллардан фойдаланилган.

Тадқиқотнинг илмий янгиллиги қуйидагилардан иборат:

манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликни коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарликлар рўйхатига киритиш ва ушбу турдаги маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг ҳуқуқий асосларини қонунчиликда белгилаш асослантирилган;

манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида

хабар берган шахсларга суд орқали ундириладиган жариманинг эллик фоизи миқдорида бир марталик пул мукофоти билан рағбатлантириш асослаб берилган;

непотизм ва одоб-ахлоқ қоидаларининг бузилиши билан боғлиқ хатти-ҳаракатларни коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид хабарларнинг тоифаларига киритишнинг зарурати асослантирилган;

коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга нисбатан иш жойида таъқиб, тазйиқ ва зўравонлик ҳолатлари, шу жумладан меҳнат ҳуқуқлари бузилишининг олдини олиш мақсадида уларга ҳимоя орденини тақдим этиш зарурлиги асослантирилган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари қуйидагилардан иборат:

“Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахс”, “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахснинг ҳимоя ордери”, “Хабар беришда ғаразғўйлик”, “Хабар беришда шахсий адоват” ва “Шахсий манфаатларни кўзлаб хабар бериш” тушунчаларига муаллифлик таърифи ишлаб чиқилган;

ҳуқуқшунос олимларнинг илмий-назарий қарашлари, халқаро стандартларда белгиланган тавсиялар ва илғор хорижий давлатларнинг тажрибалари умумлаштирилиб, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида аноним мурожаатларни қабул қилиш ва тегишли тартибда ўрганишнинг ҳуқуқий асосларини миллий қонунчиликда белгилаш юзасидан қонун лойиҳаси ишлаб чиқилган;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантириш билан боғлиқ муаммолар таҳлил қилиниб, уларни бартараф этиш юзасидан қарор лойиҳаси ишлаб чиқилган;

коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид хабарларнинг аниқ тоифалари таснифланган;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг мақоми, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, хабар беришнинг турлари ва тартиби, хабарларни кўриб чиқишнинг процессуал тартиби ва муддати, шунингдек, хабар берган шахсларни ҳимоя қилишда давлат органлари ва иш берувчининг ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилаш юзасидан Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунини қабул қилишнинг долзарблиги ўрганилиб, қонун лойиҳасини қабул қилиш баён этилган;

Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунининг лойиҳаси ишлаб чиқилган.

Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги. Тадқиқот миллий қонунчилик нормалари, халқаро стандартлар, ривожланган хорижий давлатларнинг илғор тажрибаси, социологик тадқиқотнинг сўровнома ва интервью шакллари, статистик маълумотлар таҳлили, ҳуқуқни қўллаш амалиётдаги муаммоларни аниқлаш ва уларнинг ечимига йўналтирилган ҳаракатлар моделининг методик хусусиятга эга тавсиялар орқали синовдан

Ўтказилганлиги ҳамда тадқиқот натижалари фаолиятнинг самарадорлигига таъсир этишга қаратилган тегишли ҳужжатлар билан расмийлаштирилган. Тадқиқ этилаётган муаммолар бўйича 1100 нафардан ортиқ аҳоли давлат хизматчилари ўртасида социологик сўровномалар ўтказилган. Шунингдек, тадқиқот натижаларининг ишончлилиги диссертацияда қўлланилган назарий ёндашув ва усулларнинг расмий манбалардан олинганлиги, ўтказилган ижтимоий сўровнома натижалари асосланганлиги, хулоса, таклиф ва тавсиялар апробациядан ўтганлиги, тадқиқот натижалари етакчи миллий ва хорижий нашрларда чоп этилганлиги ва олинган натижалар ваколатли тузилмалар томонидан тасдиқланганлиги ҳамда амалиётга жорий этилганлиги билан изоҳланади.

Тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти. Тадқиқот натижаларининг илмий аҳамияти шундаки, унда келтирилган илмий хулосалар ва таклифлардан келгусида илмий фаолият, қонун ижодкорлиги, ҳуқуқни қўллаш амалиёти, коррупцияга қарши курашиш соҳасида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш билан боғлиқ янги илмий тадқиқотлар ўтказиш, шунингдек, “Коррупцияга қарши курашиш”, “Коррупциянинг олдини олиш”, “Коррупцияга қарши курашишда халқаро стандартлар” ва “Коррупция муаммолари” модулларни ўқитиш, ўқув жараёнларида маъруза, семинар ва амалий машғулотлар ўтказиш ҳамда услубий қўлланмалар тайёрлашда фойдаланиш мумкинлиги билан изоҳланади.

Тадқиқот натижаларининг амалий аҳамияти шундаки, унда илгари сурилган илмий-назарий хулосалар, таклиф ва тавсиялардан коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги қонунчиликни такомиллаштиришда, тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқишда, давлат ташкилотларида коррупциявий ҳуқуқбузарликларни олдини олишга маъсул тузилмасининг ходимлари учун методологик асосларни яратишда, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси тингловчилари, олий таълим муассасалари талабалари учун илмий ва ўқув-услубий қўлланмалар ишлаб чиқишда ҳамда ўқув жараёнида фойдаланиш мумкинлиги билан изоҳланади.

Тадқиқот натижаларининг жорий қилиниши. Тадқиқот иши бўйича олинган илмий натижалардан қуйидагиларда фойдаланилган:

манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликни коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик рўйхатига киритиш ва ушбу турдаги маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг ҳуқуқий асосларини белгилаш юзасидаги таклифидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 31.12.2020 йилдаги 829-сон қарори билан тасдиқланган “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда қўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида”ги низомнинг 3-банди бешинчи хатбошисига ўзгартириш ва

кўшимчалар киритишда фойдаланилган (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг 2025 йил 14 ноябрдаги 8/12-0016-сон далолатномаси*). Мазкур таклиф манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг норматив-ҳуқуқий асосларини белгилашга имкон берган;

манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларга суд орқали ундириладиган жариманинг эллик фоизи миқдорида бир марталик пул мукофоти тариқасида рағбатлантириш ҳақидаги таклифидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 31.12.2020 йилдаги 829-сон қарори билан тасдиқланган “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида”ги низомнинг 9-банд “а” кичик бандининг учинчи хатбошисини ишлаб чиқишда фойдаланилган (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг 2025 йил 14 ноябрдаги 8/12-0016-сон далолатномаси*). Мазкур таклиф манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни бир марталик пул мукофоти билан тақдирланишини таъминлашга хизмат қилган;

непотизм ва одоб-ахлоқ қоидаларининг бузилиши билан боғлиқ хатти-ҳаракатларни коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид хабарларнинг тоифаларига киритиш ҳақидаги таклифидан “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонун лойиҳасининг 23-моддасини ишлаб чиқишда фойдаланилган (*Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг 2025 йил 28 майдаги 8-сон далолатномаси*). Ушбу таклифнинг инобатга олиниши хабар берган шахсларга нафақат коррупцияга оид маъмурий ёки жиноий ҳуқуқбузарликлар, балки коррупциявий хатти-ҳаракатлар хусусида хабар берганда давлат ҳуқуқий ҳимоясини тақдим этилишига хизмат қилади;

коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга нисбатан иш жойида таъқиб, тазйиқ ва зўравонлик ҳолатларини, шу жумладан меҳнат ҳуқуқлари бузилишининг олдини олиш мақсадида уларга ҳимоя ордерини тақдим этиш ҳақидаги таклифидан “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонун лойиҳасининг 36-моддасини ишлаб чиқишда фойдаланилган (*Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг 2025 йил 28 майдаги 8-сон далолатномаси*). Ушбу таклифнинг инобатга олиниши хабар берган шахсларга иш жойида меҳнатга оид ҳуқуқларини ҳимоя қилиш юзасидан превентив ҳимоя чорасининг бир тури сифатида ҳимоя ордерини тақдим этиш орқали уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилинишини таъминлаш имконини беради.

Тадқиқот натижаларининг апробацияси. Тадқиқот натижалари 12 та (3 та халқаро, 9 та республика) илмий-амалий конференцияларида муҳокамадан ўтказилган.

Тадқиқот натижаларининг нашр этилганлиги. Диссертация мавзуси бўйича жами 25 та илмий иш, шу жумладан, 1 та монография, ОАК томонидан диссертациянинг асосий илмий натижаларини чоп этишга тавсия этилган журналларда 12 та илмий мақола, шундан 11 та миллий ва 1 та хорижий журналларда, конференцияларда 12 та, шундан 3 та халқаро, 9 та миллий мақола ва тезислар чоп этилган.

Диссертациянинг тузилиши ва ҳажми. Диссертациянинг тузилиши кириш, 8 параграфдан иборат учта боб, хулоса, атамалар, фойдаланилган адабиётлар рўйхати ва иловалардан иборат. Диссертациянинг матни 156 бетни ташкил этган.

ДИССЕРТАЦИЯНИНГ АСОСИЙ МАЗМУНИ

Диссертациянинг **кириш (диссертация аннотацияси)** қисмида тадқиқот мавзусининг долзарблиги ва зарурияти, унинг республика фан ва технологияларни ривожлантиришнинг асосий устувор йўналишлари билан боғлиқлиги, муаммонинг ўрганилганлик даражаси, мавзунинг диссертация бажарилган олий таълим муассасасининг илмий тадқиқот ишлари билан боғлиқлиги, тадқиқотнинг мақсад ва вазифалари, объекти ва предмети, усуллари, илмий янгилиги ва амалий натижаси, тадқиқот натижаларининг ишончлилиги, илмий ва амалий аҳамияти, жорий этилиши, апробацияси, натижаларнинг нашр этилганлиги, диссертациянинг ҳажми ва тузилишига доир маълумотлар келтирилган.

Диссертациянинг **“Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтининг илмий-назарий асослари”** деб номланган биринчи бобида дунё ва Ўзбекистонда вужудга келган давлатчиликлар тарихида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтининг вужудга келиш тарихи ва ривожланиш босқичлари, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид халқаро ҳуқуқий-ҳужжатлар, халқаро стандартлар, коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга оид назарий ва ахлоқий қарашлар таҳлили ва мавзуга доир ҳуқуқшунос олимларнинг илмий-назарий қарашлари ўрганилган.

Диссертант томонидан коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институти вужудга келишининг ҳуқуқий асослари қадимги Рим ва бошқа давлатларнинг цивилизацияларида қонуний тарзда ҳужжатлаштирилмасдан турли шаклларда мавжуд бўлганлиги, кейинчалик ушбу институт VII асрда Англияда “*Qui tam*” (*Ўзи учун ҳам, қирол учун ҳам жиноий иш қўзғатадиган*) атамаси остида вужудга келганлиги, кейинги даврларда мазкур институтининг ҳуқуқий асослари Кент қироли Вихреднинг декларацияси, Россия империясининг 1649 йилдаги “Собор кодекси”, 1715

йилдаги “Ҳарбий акт” ва 1755 йилдаги “Божхона хартияси” номли низомлари, Францияда 1584 йилдаги “Жамоат манфаати” номли фармон, АҚШ Конгресси томонидан қабул қилинган 1863 йилдаги “Сохта даъволар тўғрисида”ги қонун, Ирландиядаги “Петер Берри” иши ва Японияда 1721 йилда қабул қилинган “Арзнома кутисини (*sojoubako*), (*meyasubako*) ташкил этиш ва фаолият юритиши тўғрисида”ги низомларда белгиланганлиги, шунингдек, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтининг ривожланиш босқичлари Ўзбекистон ҳудудида вужудга келган давлатларнинг давлатчилик тарихида олти даврга бўлинган ҳолда тарихий-ҳуқуқий жиҳатдан тадқиқ этилган.

Диссертант томонидан мазкур бобда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилишга оид 10 дан ортиқ асосий ва факультатив халқаро ҳуқуқий-ҳужжат ва халқаро стандартлар таҳлил қилиниб, ушбу ҳужжатларда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш тизимини тартибга солиш ва такомиллаштиришга доир берилган нормалар илмий-қийёсий жиҳатдан тадқиқ этилган.

Тадқиқотчи томонидан ушбу бобда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахс (*whistleblower*) ва гувоҳнинг (*witness*) ҳуқуқий мақоми халқаро-ҳуқуқий ҳужжатлар, ривожланган хорижий давлатларнинг илғор тажрибаси ва ҳуқуқшунос олимларнинг (*В.Нехамкин, В.Ю.Катасонов, А.М.Цирин, Е.И.Спектор ва бошқа*) назарий қарашлари асосида ўрганилиб, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахс ва гувоҳнинг мақомида фарқлар мавжуд эканлиги тўғрисида хулосага келинган.

Бундан ташқари, диссертант томонидан жамият ва давлат манфаатларини кўзлаб, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида кўнгилли ва виждонан хабар берган шахслар (*whistleblowers*) ва ғаразли мақсадда хабар берган шахсларга (*informers*) оид ҳуқуқшунос олимларнинг илмий-назарий қарашлари икки гуруҳга бўлган ҳолда ўрганилган бўлиб, биринчи гуруҳ олимларининг (*Д.Скултз, К.Ҳарутюнян, П.Бовал, Р.Ҳай, А.Напаофф*) фикрича, жамият манфаатлари юзасидан ёхуд ғаразли мақсадларни кўзлаб хабар берган шахсларга оид назарий тушунчаларда фарқ мавжуд эканлиги, иккинчи гуруҳ олимларининг (*Л.К.Гасиоровска, В.Вандекерскхове, Жон Мкларен, В.Кендалл, Л.Роок*) фикрига кўра, ушбу икки тушунчани ахлоқий мезонлар асосида фарқламасдан, уларнинг фаолиятини ҳуқуқий нуқтаи назардан яъни берилган хабарнинг асосли ва ишончли эканлиги нуқтаи назаридан баҳолаш тарафдорлиги тадқиқ этилган.

Тадқиқотчи биринчи гуруҳ олимларининг илмий-назарий қарашларини кўллаб-қувватлаган ҳолда муаллифнинг фикрича, ғаразли мақсадда хабар берган шахслар (*informers*) кўпинча қонунга хилоф хатти-ҳаракатлар билан шуғулланиб, хабарни ошкор қилиш орқали жавобгарликдан озод бўлиш ёхуд жавобгарликни енгиллаштириш воситаси сифатида фойдаланиши ҳамда улар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга нисбатан тобе позициясида бўлиши таъкидлаган бўлиб, улар хабарни ошкор қилганликлари учун фойда ёки

мукофот олишни ўз олдига биринчи даражали мақсад сифатида қўйиши мумкин. Аксинча, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг (*whistleblowers*) биринчи навбатдаги асосий мақсади мукофот олиш эмас, балки жамият ва давлат манфаатлари кўзлаб хабар бериш ва коррупциявий ҳуқуқбузарликларни олдини олишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга беғараз тарзда ёрдам бериш ҳисобланади.

Муаллиф мазкур бобда “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар” (*whistleblower*) тушунчаси юзасидан ҳуқуқшунос олимлар (*А.Ж.Браун, Ж.Неар, М.Микели, Р.Нейдер, Ж.Надлер, М.Скулман, Р.Калланд, Г.Дехн, В.Эатон, Д.Акерс, Ф.Чеварриа, М.Силвестре, А.Мансбач, П.Жубб ва бошқалар*)нинг илмий-назарий қарашларини таҳлил қилган ҳолда ушбу тушунчага қуйидагича муаллифлик таърифини таклиф қилган:

“Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар” – жамият ва давлат манфаатларига зарар етказаётган ёхуд етказиши мумкин бўлган коррупциявий ҳуқуқбузарлик ва хатти-ҳаракатлар ҳақида ички, ташқи, оммавий (ошкора) ва марказлаштирилган тармоқ (канал) орқали бевосита ўз бўйсунуви асосида раҳбарига ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органга ёхуд оммавий ахборот воситалари орқали жамоатчиликка ахборот тақдим қилган жисмоний шахс ёки унинг қонуний вакили ёхуд юридик шахснинг вакилидир.

Ушбу бобда диссертант бугунги кунда мамлакатимизда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга нисбатан жамият аъзолари ўртасида салбий ахлоқий қарашлар (*коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларни жаргон сўзлари остида стукач, қулоқ, терпила ва бошқа терминлар остида аташ*) тарихий, ижтимоий ва ҳуқуқий омиллар асосида шаклланганлиги, тадқиқот иши давомида мамлакатимиз бўйлаб 1100 нафардан ортиқ аҳоли давлат хизматчилари ўртасида ўтказилган сўровнома яқунлари бўйича “Сизнингча, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахс ким?” деган мазмундаги саволга респондентларнинг **31,9 фоизи** хабарчи (*жаргон: қулоқ, сотқин, терпила, информатор, стукач ва бошқа*) сифатида баҳолашини билдирган бўлиб, муаллифнинг фикрича, жамият аъзолари ўртасида ушбу салбий психологик қарашларнинг шаклланишига тарихий, ҳуқуқий ва ижтимоий омиллар сабаб бўлгани таъкидланган.

Шунингдек, диссертант томонидан хабар бериш жараёнида хабар берган шахслар томонидан шахсий адоват, ғаразгўйлик ёхуд шахсий манфаатларни кўзлаб хабар берилиши мумкинлиги юзасидан ўтказилган ижтимоий сўровнома (*респондентларнинг 44,4 фоизи ўзга шахсларнинг обрўсига қасддан путур етказиш мақсадида шахсий адоват ёки ғаразгўйлик ёхуд шахсий манфаатларни кўзлаб хабар берилиши мумкинлигини билдиришган*) натижаларидан келиб чиққан ҳолда хабар берган шахсларнинг мотиви асосида шаклланадиган “хабар беришда ғаразгўйлик”, “хабар беришда шахсий адоват” ва “шахсий манфаатларни кўзлаб хабар бериш” тушунчаларини миллий ва хорижий ҳуқуқшунос олимлар (*У.Закирова, И. Г.Тютюнник, А.А.Турышев,*

Д.О.Теплова, С.И.Никулин, А.И.Чучаев, Е.Гил, С.Вшивцев ва Р.А.Севостьянов)нинг илмий-назарий қарашлари асосида таҳлил қилинган ва коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш жараёнида ушбу ҳолатларга йўл қўймаслик мақсадида мазкур тушунчаларга муаллифлик таърифи берилган.

Диссертациянинг **“Ўзбекистон Республикасида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатлари”** деб номланган иккинчи бобида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳимоясини таъминлашнинг миллий қонунчилик асослари, хабар берган шахсларни рағбатлантириш масалалари ва уларни ҳимоя қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий муаммолари, статистик маълумотлар, социологик сўровномалар ҳамда хорижий давлатларнинг ушбу йўналишдаги илғор тажрибаси асосида хабар берган шахсларни ҳуқуқий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишни такомиллаштириш масалалари ўрганилган.

Ушбу бобда муаллиф томонидан бугунги кунда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимларининг ўртасида қизгин баҳс-мунозараларга сабаб бўлаётган коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг жиноятнинг олдини олишга ёхуд уни фош этишга қўмаклашувчи шахслар ва гувоҳларнинг ҳуқуқий мақоми ўртасидаги фарқлар ҳуқуқшунос олимларнинг илмий-назарий қарашлари, ижтимоий сўровнома ва амалиётчи ходимлар ўртасида ўтказилган интервью натижалари ҳамда илғор хорижий давлатларнинг қонунчилиги асосида таҳлил қилинган ва тадқиқотчи томонидан хабар берган шахсларнинг ҳуқуқий мақоми жиноятнинг олдини олишга ёхуд уни фош этишга қўмаклашувчи шахслар ва гувоҳлардан фарқ қилиши юзасидан хулосага келинган.

Шунингдек, диссертант томонидан ушбу бобда Ўзбекистон Республикасининг “Жабрланувчиларни, гувоҳларни ва жиноят процессининг бошқа иштирокчиларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонунининг нормалари фақат жиноий-ҳуқуқий муносабатларга тааллуқли эканлиги, мазкур қонунда белгиланган ҳимоя чоралари коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарликлар (*МЖМҚнинг 61¹, 193¹, 193² ва 193⁴-моддаларида назарда тутилган ҳуқуқбузарликлар*) тўғрисида хабар берган шахсларга нисбатан қўллаб бўлмаслиги, шу сабабли коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тизими миллий қонунчиликда комплекс тартибга солинмаганлиги таъкидланган.

Шу билан бирга мазкур боб доирасида тадқиқотчи томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантириш билан боғлиқ муаммолар тадқиқ этилган бўлиб, муаллифнинг фикрича, ушбу шахсларни рағбатлантиришда қуйидаги муаммолар мавжуд:

– 31.12.2020 йилдаги Вазирлар Маҳкамасининг 829-сон қарори билан тасдиқланган “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда қўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида”ги низомда манфаатлар тўқнашуви

тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик (*МЖтКнинг 193⁴-моддаси*) ва спорт соҳасидаги коррупциявий жиноятларлар (*ЖКнинг 214¹-214²-моддалари*) тўғрисида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг норматив-ҳуқуқий асослари белгиланмаган;

– манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупциявий маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни бир марталик пул мукофоти билан тақдирлашнинг ҳуқуқий асослари мавжуд эмас;

– хабар берган шахсларни бир марталик пул мукофоти билан тақдирлашда ушбу пул мукофотини базавий ҳисоблаш миқдорида мувофиқ тўлаб беришда коррупцияга оид хабар(лар) берилган ёки прокурорнинг, суриштирувчининг, терговчининг қарори ёхуд суднинг ҳукми, қарори ва ажрими қабул қилинган кунда амалда бўлган базавий ҳисоблаш миқдори бўйича тўланиш ёки тўланмаслик юзасидан аниқ норматив қоида мавжуд эмас;

– хабар берган шахсларни рағбатлантириш билан боғлиқ харажатлар давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилиши белгиланган бўлса-да, аммо амалиётда ҳар йили Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрларида мазкур ҳолатларни рағбатлантириш учун пул маблағлари алоҳида кўрсатилмаётганлиги, шунингдек, рағбатлантиришнинг бошқа манбалари белгиланмаган.

Муаллиф тадқиқот ишида статистик маълумотларга мурожаат этиб, 2024 йил ҳолатига кўра, жиноят ишлари бўйича судлар томонидан МЖтКнинг 193⁴-моддаси (*Манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик*) юзасидан жами 5 та, 2025 йилнинг дастлабки 10 ой давомида 472 та, умумий 477 та маъмурий ишлар кўрилган бўлиб, ушбу маъмурий ишларнинг 45 таси яъни 9,44 фоизи (2024 йилда 20 та (4), 2025 йилнинг дастлабки биринчи ярим йиллигида 25 та (17)) айнан ушбу турдаги ҳуқуқбузарлик ҳақида келиб тушган хабар асосида кўзғатилганлигини таъкидлаб, диссертант юқоридаги муаммоларни таҳлил этган ҳолда илғор хорижий давлатлар (*Қозоғистон, Украина, Литва Республикалари ва Россия Федерацияси*)нинг тажрибаси тадқиқ этиб, манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик билан боғлиқ коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик ва спорт соҳасидаги коррупциявий жиноятлар (*ЖКнинг 214¹-214²-моддалари*) тўғрисида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг ҳуқуқий асосларини “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида”ги низомнинг учинчи ва тўққизинчи бандларида белгилаш, хабар берган шахсларга бир марталик пул мукофотининг миқдорини қарор ёхуд ҳукм қонуний кучга кирган пайтда Ўзбекистон Республикасида амалда бўлган базавий ҳисоблаш миқдорида белгилаш, хабар берган шахсларни рағбатлантириш билан боғлиқ харажатлар ҳар йили давлат бюджети параметрларида белгиланишининг

ҳуқуқий асосларини Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонунининг 28-моддасида белгилашни таклиф этган.

Шунингдек, диссертант томонидан ушбу бобда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида аноним тарзда хабар бериш тартибининг ҳуқуқий асоси халқаро стандартлар, илғор хорижий давлатлар (*Германия, Австрия, Украина ва Албания*)нинг тажрибаси ва ҳуқуқшунос олимлар (*А.Браун, Д.Леуис, О.Макарова, В.Каримов, М.Мухаммадиева ва бошқалар*)нинг илмий қарашлари асосида ўрганилган бўлиб, тадқиқотчининг фикрича, коррупциявий жиноятлар латент жиноятлар ҳисобланганлиги боис ушбу турдаги жиноятлар ҳақида келиб тушадиган аноним хабарларни (мурожаатлар) қабул қилиш ва тегишли тартибда ўрганиб чиқишнинг ҳуқуқий асосларини миллий қонунчиликда белгилаш долзарб аҳамият касб этади. Жумладан, диссертант томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5729-сон Фармонида коррупция фактлари ҳақида аноним хабарларни ўрганиш имкониятларини яратиш белгиланган бўлса-да ҳанузгача ушбу топшириқ ижроси бажарилмаганлиги, статистик маълумотлар таҳлили эса **прокуратура органларига** охириги олти йил (2018-2024 йй.) мобайнида коррупциявий ҳолатлар кўрсатилган жами: 2470 та (2018 йилда 285 та, 2019 йилда 189 та, 2020 йилда 347 та, 2021 йилда 487 та, 2022 йилда 394 та, 2023 йилда 356 та, 2024 йилда 412 та), **Коррупцияга қарши курашиш агентлигига** 2021-2024 йиллар ва 2025 йилнинг дастлабки 6 ойида жами: 229 та (2021 йилда 117 та, 2022 йилда 63 та, 2023 йилда 27 та, 2024 йилда 12 та, 2025 йилнинг дастлабки 6 ойида 10 та) коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида аноним мурожаатлар келиб тушганлиги, амалдаги қонунчиликда бундай хабарлар (мурожаатлар)ни кўриб чиқиш ва аниқланган коррупциявий ҳуқуқбузарликларга нисбатан тегишли чоралар кўриш тартибига доир норматив-ҳуқуқий асослар белгиланмаганлиги ушбу турдаги ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида фош этишга тўсқинлик қилаётганлиги таъкидланган.

Шу сабабли, муаллиф томонидан тадқиқот ишида Ўзбекистон Республикасининг “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги Қонунини коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид аноним мурожаатларда келтирилган фактик маълумотлар давлат органлари ва ташкилотларининг тегишли бўлинмалари ёки коррупцияга қарши курашиш бўйича ички назорат бўлинмаси томонидан ўрганиб чиқилиши ёхуд кечиктириб бўлмайдиган алоҳида ҳолларда коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид аноним мурожаатлар ваколатли органларига юборилишига оид янги 24²-модда (*Коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид аноним мурожаатларни кўриб чиқишнинг ўзига хос хусусиятлари*) билан тўлдириш, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 323-моддасини оғир ва ўта оғир коррупциявий жиноятлар тўғрисидаги аноним мурожаатлар белгиланган тартибда ўрганиб чиқилиши ва фактик маълумотлар асосли бўлганида жиноят

ишини кўзғатишга сабаб бўлиши билан боғлиқ янги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдириш таклиф этилган.

Бундан ташқари, ушбу бобда диссертант томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга иш жойида меҳнатга оид муносабатларда тазйиқ ўтказилганлик ҳолатлари бўйича *1100 нафардан* ортиқ ходимлар ўртасида ўтказилган сўровнома яқунлари бўйича “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш ортидан иш жойида тазйиқ ёки зўравонликка учраганмисиз?” деган мазмундаги саволга респондентларнинг **31,6 фоизи** “ҳа” деган мазмунда жавоб берганлиги, айрим хорижий давлатлар ва мамлакатимизда вужудга келган муаммоли ҳолатлар (*кейслар*) ва Transparency International (TI) ташкилотининг халқаро коррупцияга қарши барометри томонидан Ўзбекистон аҳолиси ўртасида ўтказилган социологик сўровнома натижалари таҳлил қилиниб, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга нисбатан иш жойида меҳнатга оид муносабатларда вужудга келиши мумкин бўлган тазйиқ, таъқиб ва зўравонлик ҳолатларини олдини олиш юзасидан уларга ҳимоя ордерини тақдим этишнинг зарурати ва истиқболи ҳамда ҳимоя ордерини тақдим этиш чора-тадбирларини молиялаштириш манбалари тадқиқ этилган. Шу боис, тадқиқотчи юқоридаги ҳолатларни инобатга олган ҳолда, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни иш жойида ҳимоя қилиш юзасидан миллий қонунчиликка жорий этиш мумкин бўлган таклифларни илгари сурган. (*Лойиҳалар диссертация иловасида келтирилган*).

Диссертациянинг “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишни такомиллаштириш масалалари” деб номланган учинчи бобида диссертант коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид илғор хорижий давлатлар тажрибаси, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар тоифаси ва уларнинг ҳуқуқий мақомини белгилаш истиқболлари ва мамлакатимизда хабар берган шахсларнинг ҳуқуқий ҳимоясини такомиллаштириш масалалари илмий-назарий ва ҳуқуқий жиҳатдан тадқиқ қилинган.

Муаллиф томонидан мазкур бобда АҚШ, Ғарбий ва Шарқий Европа мамлакатлари, Жанубий-Шарқий Осиё ва МДХ давлатларининг қонунчилигида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш юзасидан қабул қилинган махсус қонунчилик ҳужжатлари тадқиқ этилган.

Диссертант томонидан ушбу бобда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг амалдаги мақоми (*кимлар хабар берган шахслар сифатида тан олинishi*), хабар бериш тизимида уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, хабарларнинг тоифалари (*коррупцияга оид маъмурий ва жиноий ҳуқуқбузарликлар ҳамда коррупциявий хатти-ҳаракатлар*), хабар бериш тармоғлари (*ички хабар бериш (internal whistleblowing policy), ташқи хабар бериш (external whistleblowing policy) ва оммавий хабар бериш (public whistleblowing policy)*), хабарларни кўриб чиқишнинг процессуал тартиби,

хабар берган шахсни иш жойида ҳимоя қилишда иш берувчининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳамда хабар берган шахсларни ҳимоя қилишда махсус давлат органларининг ваколатларини ишлаб чиқиш тадқиқ этилган бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги махсус қонунини қабул қилиш зарурати ва долзарблиги ижтимоий сўровнома, шу жумладан амалиётчи ходимлар ўртасида интервью ўтказилган ҳолда илмий жихатдан асослантирилган ва диссертант томонидан мазкур қонунни қабул қилиш мақсадга мувофиқлиги баён этилган.

Тадқиқотчи томонидан мазкур бобда Коррупцияга қарши курашиш агентлиги томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонунининг лойиҳаси ишлаб чиқилган бўлса-да ҳамон ушбу махсус қонун қабул қилинмаётганлиги, хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тизими яхлит тарзда мавжуд эмаслиги Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотининг (OECD) Шарқий Европа ва Марказий Осиё давлатларида коррупцияга қарши курашиш бўйича тармоғининг асосий субминтақавий ташаббуси ҳисобланган коррупцияга қарши курашиш бўйича Истанбул ҳаракатлар режаси доирасида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш юзасидан миллий қонунчилик ҳужжатлари ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини ўрганиш ва баҳолаш юзасидан “қониқарсиз” баҳо берилаётганлиги, бу эса, ўз навбатида “Transparency International” (TI) халқаро ташкилотининг “Коррупцияга қабул қилиш” индексида (CPI) Ўзбекистон Республикасининг ўрнига салбий таъсир кўрсатаётганлиги таҳлил қилинган.

Муаллиф томонидан халқаро стандартларда белгиланган тавсиялар ва хорижий давлатларнинг тажрибасидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунини қабул қилиш ва қонунда қуйидагиларни белгилаш таклиф этилган (*Лойиҳалар диссертация иловасида келтирилган*):

қонуннинг мақсади сифатида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ва хатти-ҳаракатлар ҳақида жамият, давлат ва халқ манфаатларини кўзлаб хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишини белгилаш;

хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш юзасидан давлат кафолатларини тақдим этиш;

“коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар”, “хабар беришда ғаразгўйлик”, “хабар беришда шахсий адоват”, “шахсий манфаатларни кўзлаб хабар бериш”, “коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳимоя ордери”, “коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси” сингари миллий қонунчилик учун нисбатан янги бўлган тушунчаларга изоҳ бериш;

хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш соҳасида махсус давлат органларининг ваколатларини белгилаш;

хабар берган шахсларнинг мақоми (тоифаси) ҳамда уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини тартибга солиш;

хабарларнинг тоифалари, хабар бериш тармоғлари (каналлар), хабар бериш тартиби, шунингдек, хабарларни кўриб чиқишнинг процессуал тартибини белгилаш;

хабар берган шахсларни ҳимоя қилишда иш берувчининг ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилаш;

хабар берган шахсларга қўлланиладиган ҳимоя чораларининг турлари, ҳимоя чораларини қўллаш ва бекор қилишнинг асос ва тартибларини белгилаш.

Шунингдек, муаллиф томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларнинг мақомидан келиб чиқиб, хабар берган шахслар меҳнат муносабатларининг иштирокчиси (*ходим, собиқ ходим ёхуд фуқаровий-ҳуқуқий шартномасига эга шахс*) эканлиги туфайли уларнинг меҳнатига оид ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича олимларнинг (*Dr.Tanya Marcum, Dr.Jacob Young, Mia Barnes*) илмий-назарий ғоялари ҳамда ўтказилган ижтимоий сўровнома натижалари асосида хабар берган шахсларга нисбатан иш (хизмат) жойида меҳнатга оид муносабатлар доирасида таъқиб, тазйиқ, зўравонлик ва бошқа қонунга хилоф хатти-ҳаракатлар содир этилишини, шу жумладан касбий ва илмий фаолиятини амалга оширишга тўсқинлик қилиш ҳолатларини олдини олиш мақсадида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар оид хабарлар билан мунтазам ишлашда хабар бериш тармоғи (канал) сифатида “e-anticor.uz” платформасини такомиллаштириш ва ушбу платформага давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, вазирлик, идора ва давлат иштирокидаги ташкилотлар, шу жумладан давлат корхоналари ва муассасалари, давлат улуши 50 фоиздан юқори ташкилотларни интеграция қилиш орқали уларга ички хабар бериш тармоғи (канал) орқали келиб тушаётган хабарларни бир сутка ичида мазкур платформага киритиб бориш шартини мажбурият сифатида белгилаш, хабарларни таҳлил қилиш, Коррупцияга қарши курашиш агентлигида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларнинг ягона электрон реестри шакллантирилиб борилиши ва давлат органи, ташкилот ва муассасаларда меҳнат фаолиятини олиб бораётган хабар берган шахсларга иш берувчи томонидан хабар берганлиги ортидан меҳнат шартномасини бекор қилишда Агентликнинг рухсати билан йўл қўйиш амалиётини жорий этиш ва давлат органлари, ташкилотлари, муассасалари, маҳаллий ҳокимият органлари, давлат иштирокидаги ташкилотлар ва давлат улуши мавжуд бўлган корхоналарда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар беришга ихтисослашган ички хабар бериш каналини мажбурий тартибда бўлиши ҳамда давлат органлари раҳбар ўринбосарларидан бирини ушбу хабар бериш тармоғини узлуксиз ва доимий юритилишига маъсул шахс сифатида белгилаш таклифи берилган.

ХУЛОСА

“Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни такомиллаштириш масалалари” мавзусидаги диссертация якуни бўйича назарий ва илмий-амалий аҳамиятга эга қуйидаги хулосаларга келинди:

I. Илмий-назарий хулосалар:

Қуйидаги тушунчаларга муаллифлик таърифлари ишлаб чиқилди:

1. “*Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар*” – жамият ва давлат манфаатларига зарар етказаётган ёхуд етказиши мумкин бўлган коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида ички, ташқи, оммавий (ошкора) ва марказлаштирилган тармоқ (канал) орқали бевосита ўз бўйсунуви асосида раҳбарига ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органга ёхуд оммавий ахборот воситалари орқали жамоатчиликка ахборот тақдим қилган жисмоний шахс ёки унинг қонуний вакили ёхуд юридик шахснинг вакилидир.

2. “*Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳимоя ордери*” – коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсга иш жойида меҳнатга оид муносабатларда таъқиб, тазйиқ, зўравонлик ва бошқа қонунга ҳилоф хатти-ҳаракатлар содир этилишини олдини олиш мақсадида давлат ҳимоясини тақдим этувчи ҳужжат;

3. “*Хабар беришда ғаразгўйлик*” – шахс томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш жараёнида жамият, давлат ва халқ манфаатларини ҳимоя қилиш эмас, балки ғаразли мақсадларни амалга оширишда ифодаланган мақсад. Ушбу мақсад хабар бериш институтининг ахлоқий моҳиятига зид бўлиб, коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтининг ишончлилиги ва объективлигига салбий таъсир кўрсатувчи омил сифатида намоён бўлади;

4. “*Хабар беришда шахсий адоват*” – шахслар ўртасида душманлик муносабати, психологик тажовузда ифодаланган ёки шундай муносабатга хос салбий ҳис-туйғуда ифодаланган мақсад. Ушбу мақсад хабар берган шахснинг субъектив мотивини баҳолашда аниқ илмий мезон вазифасини бажаради ва коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтида объективликни таъминлаш имконини беради.

5. “*Шахсий манфаатларни кўзлаб хабар бериш*” – шахс томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш жараёнида жамият, давлат ва халқ манфаатларини ҳимоя қилишдан кўра, ўз шахсий манфаатларини ёхуд яқин қариндоши ёки ўзига алоқадор бўлган бошқа шахсларнинг манфаатларини ёки моддий ва номоддий қимматликлар, бошқача мулкӣ йўсиндаги фойда ёхуд мол-мулк, бойлик ва имтиёзлар кўринишида шахсий наф олиш имкониятини (шахсий, молиявий ва бошқа тижорат ёки нотижорат манфаатлари) кўзлаб хабар беришда ифодаланган хатти-ҳаракат.

Ушбу хатти-ҳаракат коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институт фаолиятининг мақсадига зид тарзда намоён бўлади.

6. Ўзбекистон ҳудудида вужудга келган давлатларнинг давлатчилик тарихида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтини вужудга келиш ва ривожланиш тарихи олти даврга: биринчи давр (*милодий V асрдан XIV асргача*), иккинчи давр (*XIV асрдан XVI асргача*), учинчи давр (*XVI асрдан XX асргача*), тўртинчи давр (*XX асрдан 1991 йилгача*), бешинчи давр (*1991 йилдан 2017 йилгача*), олтинчи давр (*2017 йилдан ҳозиргача*) бўлинди.

II. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни такомиллаштиришга оид таклифлар:

7. Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунининг лойиҳасини ишлаб чиқиш таклиф этилади (*Лойиҳалар диссертация иловасида келтирилган*).

Мазкур қонунда қуйидагилар:

қонуннинг мақсади сифатида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида жамият, давлат ва халқ манфаатларини кўзлаб хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиниши белгиланиши;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш юзасидан давлат кафолатлари тақдим этилиши;

қонунда “коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар”, “хабар беришда ғаразгўйлик”, “хабар беришда шахсий адоват”, “шахсий манфаатларни кўзлаб хабар бериш”, “коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳимоя ордери” ва “иш берувчи” сингари миллий қонунчилик учун нисбатан янги бўлган тушунчаларга изоҳ берилиши;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш соҳасида махсус давлат органларининг ваколатлари белгиланиши;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг мақоми (тоифаси), уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, шунингдек, уларни ҳимоя қилишда иш берувчининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари тартибга солиниши;

коррупциявий хабарларнинг тоифалари (*коррупцияга оид маъмурий ва жиноий ҳуқуқбузарликлар ҳамда коррупциявий хатти-ҳаракатлар*), хабар бериш тармоғлари (каналлар), хабар бериш тартиби, шунингдек, коррупцияга оид хабарларни кўриб чиқишнинг процессуал тартиби белгиланиши;

коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларга қўлланиладиган ҳимоя чораларининг турлари, ҳимоя чораларини қўллаш ва бекор қилишнинг асос ва тартиблари белгиланиши лозим.

8. Ўзбекистон Республикасининг “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги Қонунини қуйидаги мазмундаги 24²-модда билан тўлдириш таклиф этилади:

“Коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид аноним мурожаатларда келтирилган фактик маълумотлар коррупцияга қарши курашиш бўйича ички назорат бўлинмаси ёки тегишли бўлинмалар томонидан ўрганиб чиқилади ёхуд кечиктириб бўлмайдиган алоҳида ҳолларда коррупциявий ҳуқуқбузарликларга оид аноним мурожаатлар ваколатли давлат органларига юборилади”.

9. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 323-моддасини қуйидаги мазмундаги иккинчи қисми билан тўлдириш таклиф этилади:

“Оғир ва ўта оғир коррупциявий жиноятлар тўғрисидаги аноним мурожаатлар белгиланган тартибда ўрганиб чиқилади ва мурожаатда кўрсатилган фактик маълумотлар асосли бўлганида жиноят ишени қўзғатишга сабаб бўлади”.

10. Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларга пул маблағлари тўлаб берилишида вужудга келаётган айрим муаммоларни бартараф этиш, рағбатлантириш билан боғлиқ харажатларни қоплаш манбаларини такомиллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонунининг 28-моддаси бешинчи қисмига қуйидаги таҳрирда қўшимча киритиш таклиф этилади:

“Бунда рағбатлантириш билан боғлиқ харажатлар ҳар йили Давлат бюджетни параметрларида кўзда тутилади”.

11. Спорт соҳасидаги коррупциявий жиноятларлар тўғрисида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг норматив-ҳуқуқий асосларини белгилаш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 31.12.2020 йилдаги 829-сон қарори билан тасдиқланган “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида”ги низомнинг учинчи банд олтинчи хатбошисини қуйидаги таҳрирда баён этиш таклиф қилинади:

“Коррупцияга оид жиноятлар – Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси 167-моддасининг иккинчи қисми “г” банди, 168-моддасининг учинчи қисми “в” банди, 192⁹ ва 192¹⁰, 205, 209-214, 214¹ ва 214²-моддалари, 243-моддасида назарда тутилган жиноятларни мансаб мавқеидан фойдаланган ҳолда содир этиш ҳамда 301-моддасида кўрсатилган жиноятлар”.

12. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида”ги низомни қуйидаги мазмундаги 13¹-банд билан тўлдириш:

“Бир марталик пул мукофотининг миқдорини аниқлашда ушбу низомнинг 13-бандида кўрсатилган қарорлардан бири қабул қилинган ёхуд қонуний кучга кирган пайтда амалда бўлган базавий ҳисоблаш миқдорида тўлаб берилади”.

III. Ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштиришга оид таклиф ва тавсиялар:

13. Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилишда махсус ваколатли давлат органи сифатида Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлигини белгилаш ва Агентликнинг хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш соҳасидаги ваколатларини Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуни билан тартибга солиш.

14. Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар оид хабарлар билан ишлашда марказлаштирилган хабар бериш тармоғи (канал) сифатида “E-anticor.uz” платформасини такомиллаштириш ва ушбу платформага давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, вазирлик, идора ва давлат иштирокидаги ташкилотлар, шу жумладан давлат корхоналари ва муассасалари, давлат улуши 50 фоиздан юқори ташкилотларни интеграция қилиш юзасидан уларга ички хабар бериш тармоғи (канал) орқали келиб тушаётган коррупциявий ҳуқуқбузарликка оид хабарларни бир сутка ичида мазкур платформага киритиб борилишини таъминлаш орқали хабарларни таҳлил қилиш, хабар берган шахсларнинг ягона маълумотлар базасини юритиш ва уларни рағбатлантириш билан боғлиқ жараёнларни назорат қилиб бориш.

15. “E-anticor.uz” платформасида Коррупцияга қарши курашиш агентлиги томонидан хабар берган ходимларнинг ягона электрон реестри шакллантирилиб борилиши ҳамда иш берувчи томонидан хабар берган ходимларга нисбатан хабар бериш ортидан интизомий жазоларни қўллаш ҳамда меҳнат шартномасини бекор қилишда Агентликнинг рухсати билан йўл қўйиш амалиётини жорий этиш.

16. Чекланган ходимлар сони 20 нафардан кўп бўлган давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, вазирлик, идора ва давлат иштирокидаги ташкилотлар, шу жумладан давлат корхоналари ва муассасалари, давлат улуши 50 фоиздан юқори ташкилотларда коррупцияга оид ҳуқуқбузарликка оид хабарларни қабул қилишга йўналтирилган “ички хабар бериш” каналларини *мажбурий*, бошқа ташкилотларда *ихтиёрий* тартибда жорий этиш этиш амлиётини йўлга қўйиш.

17. Давлат органлари, ташкилотлари, муассасалари, маҳаллий ҳокимият органлари, давлат иштирокидаги ташкилотлар ва давлат улуши мавжуд бўлган корхоналарда коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар беришга ихтисослашган ички хабар бериш каналини мажбурий тартибда жорий этилиши ва давлат органларининг *раҳбар ўринбосарларидан бирини ушбу хабар бериш тармоғини доимий юритилишига маъсул шахс* сифатида белгилаш.

18. Давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, вазирлик, идора ва давлат иштирокидаги ташкилотлар, шу жумладан давлат корхоналари ва муассасалари, давлат улуши 50 фоиздан юқори ташкилотларга янги ишга қабул қилинаётган ходимларга иш жойида коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар беришга ихтисослашган ички хабар бериш тармоқлари

мавжудлиги ва узлуксиз равишда фаолият юритаётганлиги юзасидан хабар бериш имконияти яратилганлиги тўғрисида ходимни хабардор этишни коррупциявий ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш фаолиятида *иш берувчининг* мажбурияти сифатида белгилаш.

19. Коррупцияга қарши курашиш агентлигида алоҳида тартибда марказлаштирилган электрон хабар тизими билан доимий шуғулланиш, уни узлуксиз фаолият кўрсатишини таъминлаш, уни доимий такомиллаштириб бориш ва келиб тушаётган хабарлар асосида соҳалар ва ҳудудлар кесимида коррупциявий хавф-хатарларни таҳлил қилиш мақсадида *махсус бошқарма ёхуд бўлим* ташкил этиш.

**SCIENTIFIC COUNCIL AWARDING SCIENTIFIC DEGREES
DSc.31/31.12.2020.Yu.67.01 AT THE LAW ENFORCEMENT ACADEMY
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

**THE LAW ENFORCEMENT ACADEMY
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

MAJIDOV SHAKHZOD ABDIXALIL UGLI

**ISSUES OF IMPROVING THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF
INDIVIDUALS WHO REPORT CORRUPTION OFFENCES**

12.00.12 – Problems of corruption (legal sciences)

DISSERTATION ABSTRACT
of doctor of philosophy (PhD) on science in law

Tashkent – 2025

The theme of the dissertation of the Doctor of Philosophy (PhD) was registered at the Supreme Attestation Commission under the ministry of higher education, science and innovation of the Republic of Uzbekistan with number B2023.1.PhD/Yu998.

The dissertation is prepared at the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan.

The abstract of the dissertation is posted in three languages (Uzbek, English and Russian (resume)) on the website of the Scientific Council (www.proacademy.uz) and Information educational portal «Ziyonet» (www.ziyonet.uz).

Scientific supervisor:

Karimov Vahabjan
Doctor of Sciences in Law, Professor

Official opponents:

Tillabayev Mirzatilla Alisherovich
Doctor of Sciences in Law, Professor

Kabilov Sharif Raximovich
Doctor of Sciences in Economic, Professor

Leading organization:

**The Anti-Corruption Agency
of the Republic of Uzbekistan**

The defense of the dissertation will be held at 10:00 on 15 January 2025 at meeting of the Scientific Council DSc.31/31.12.2020.Yu.67.01 at the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan (Address: 100190, Rikhsili street, 9. Tashkent, Uzbekistan. Phone: (99871) 202-04-96, e-mail: info@proacademy.uz).

The dissertation is available at the Information Resource Centre of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan (registered No. 81), (100190, Rikhsili street, 9. Tashkent, Uzbekistan. Phone: (99871) 202-04-96).

The abstract of the dissertation is distributed on 26 December in 2025.
(Registry Protocol No.45 on 26 December 2025).

M.A.Aminjonova

Chairman of the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

Sh.I.Shayzakov

Scientific secretary of the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Philosophy in Law, Docent

A.A.Tulyaganov

Deputy of chairman of the scientific seminar under the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

Introduction (annotation of PhD dissertation)

The relevance and necessity of the dissertation topic. In the world today, corruption offenses are increasingly being carried out with a high level of professionalism and by using modern technologies, and their scale is growing thereby strengthening their social danger. Corruption is assessed as a factor that obstructs the development of market relations and democratic institutions, affects all sectors of society and social development, and hinders ongoing economic, social, and political reforms. Analyses indicate that the global cost of corruption currently approaches USD 3 trillion, which underscores the necessity of a complex approach to fighting it¹. Article 33 of the United Nations Convention against Corruption, which constitutes the international legal basis for combating corruption, stipulates that each State Party shall consider incorporating into its domestic legal system appropriate measures to provide protection for persons who report, to the competent authorities, on reasonable and bona fide grounds, any facts concerning acts recognized as criminal offences under the Convention².

The increasing sophistication and the growing scale of corruption crimes worldwide often committed with the use of modern technologies further aggravate their social danger. Therefore, conducting scholarly research aimed at legally safeguarding the rights of persons who report corruption offenses has become particularly significant in preventing and combating corruption.

Systemic reforms are being implemented in Uzbekistan to improve the protection of the rights of individuals who report corruption offenses. In particular, Decree of the President of the Republic of Uzbekistan of April 25, 2025 No. UP-71, which approved the programme of practical measures, designates as a key task the development of a draft law establishing procedures for encouraging and protecting persons who report corruption³. However, according to the Corruption Perceptions Index (CPI) of the international organization Transparency International (TI), Uzbekistan scored 33 points in 2023, ranking 121st out of 180 countries, and dropped by one rank to 32 points in 2024⁴. The results of the fifth-round monitoring conducted in April 2024 under the Istanbul Action Plan of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), which assessed the national legislation of the Republic of Uzbekistan regarding the protection of persons reporting corruption offenses, assigned the lowest “*unsatisfactory*” rating to the legal protection of whistleblowers⁵.

According to statistical data, a total of 17,728 appeals were submitted to the Anti-Corruption Agency during the period 2021-2024 and the first six months of

¹ Address by the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev at the ceremony of awarding the International Anti-Corruption Excellence Award. (Electron source): <https://president.uz/en/lists/view/6934>

² United Nations Convention against Corruption. New York, 31 October 2003. Collection of International Treaties of the Republic of Uzbekistan, 2008, No. 3–4. (Electron source): <https://lex.uz/docs/1461329>

³ Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On measures to effectively organize the implementation of priority tasks identified for further improvement of the anti-corruption system”. Decree No. DP-71, 21 April 2025. National Legal Information Database of Legislation. URL: <https://lex.uz/ru/docs/7486412>

⁴ (Electron source): <https://www.transparency.org/en/countries/uzbekistan>

⁵ Fighting Corruption in Eastern Europe and Central Asia. Anti-corruption reforms in Uzbekistan. Istanbul anti-corruption action plan fifth round of Monitoring. OECD 2024.

2025 (including 156 appeals in 2021, 96 in 2022, 87 in 2023, 341 in 2024, and 143 in the first six months of 2025). Of these, 823 appeals (4.64%) concerned reports related to corruption offenses¹.

In addition, through the “1161” Anti-corruption hotline, established by the General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan in March 2025, as well as via the Telegram bot “@bpantikoruz_bot”, a total of 329 reports on corruption offenses were received between March and September 2025. (5 from the Republic of Karakalpakstan, 36 from Andijan, 18 from Bukhara, 12 from Jizzakh, 34 from Kashkadarya, 13 from Navoi, 20 from Namangan, 31 from Samarkand, 25 from Surkhandarya, 4 from Syrdarya, 27 from Fergana, 13 from Khorezm, 42 from Tashkent Region, and 49 from Tashkent City)².

It should be noted that, according to the results of a sociological survey conducted among more than 1,100 members of the population and civil servants in the course of the present research, 31.6 percent of individuals who reported corruption offenses indicated that, following their reports, they were subjected to various forms of pressure and coercion in labor-related relations at their workplace³.

This situation indicates that the current state of legal protection for persons reporting information on corruption cases to state authorities in the Republic does not meet the required standards. The aforementioned circumstances create a necessity for legal scholarship to analyze the existing situation in this field, identify systemic problems, and conduct scientific research aimed at addressing them.

This research contributes to the implementation of the Constitution of the Republic of Uzbekistan (2023), the Law of the Republic of Uzbekistan “On combating corruption” (2017), the Presidential Decree on approval of “On the development strategy of New Uzbekistan for 2022-2026” (2022), the Presidential Decrees “On measures to further improve the anti-corruption system and increase the effectiveness of public control over activities of state bodies and organizations” (2023), and “On measures to effectively organize the implementation of priority tasks identified for further improvement of the anti-corruption system” (2025), as well as the Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan “On approval of the regulation on the procedure for rewarding individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” (2020) and other relevant legal acts in the field.

Compliance of the research with the priority directions of the republican science and technology development. This dissertation was conducted in accordance with Priority Area I. of the Development of Science and Technology in the Republic, titled “Formation and Implementation of a System of Innovative Ideas for the Social, Legal, Economic, Cultural, and Spiritual-Enlightenment Development of an Information Society and a Democratic State”.

¹ Derived from the report analyzing appeals by year submitted to the Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan. (Electron source): <https://anticorruption.uz/uz/murojaatlar-tahlili>

² Derived from the reporting data of the Department for Coordination of Anti-corruption measures of the General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan within the framework of Notification No. 7-4580148/25 dated 16 September 2025 issued by the Deputy Prosecutor General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan.

³ See: The survey results are presented in Appendix 5 of the dissertation research.

The level of study of the problem. In Uzbekistan, the issue of protecting the rights of individuals who report corruption offences has not been sufficiently studied as an independent subject of scholarly research. Nevertheless, a number of national legal scholars have addressed various aspects of combating corruption. In particular, U.Aloev has examined the assessment of the impact of legislation; A.Atajanov has analyzed instances of corruption within the judicial system, O.Ismoilov has focused on the detection of latent corruption crimes, T.Kenjaev has conducted research on anti-corruption expertise, T.Safarov has studied institutional mechanisms for combating corruption, M.Muhammadiyeva enhancing the role of civil society institutions in combating corruption and Z.Kuchkarov has explored issues related to the identification and mitigation of corruption risks in the higher education sector.

In the study entitled “Improving the organizational and legal basis of the “Compliance Control” system in the field of combating corruption”, legal scholar S.Mamanov defines the concept of persons who voluntarily report corruption offences in the workplace and analyzes their role in the prevention of corrupt practices. Meanwhile, in the research work conducted by legal scholar F.Ghaybullayev on the topic “Improvement of legal foundations for combating corruption in the higher education system” certain legal issues related to conducting preliminary reviews of corruption-related reports disseminated through social networks are examined from a legal perspective.

The study of the scientific-theoretical and organizational-legal aspects of the legal protection system for persons reporting corruption offenses aligns with the research contributions of scholars from the United States, Europe, Southeast Asian states and the CIS countries.

In particular, within the CIS member states, the role and significance of individuals who report corruption offenses in timely detecting and preventing such violations, as well as the legal protection of their rights, have been the subject of scholarly and theoretical research by legal scholars such as N.Yu.Volosova, E.L.Sidorenko, V.M.Meshkov, A.V.Bogatov, O.V.Zhurkina, O.V.Makarova, A.V.Mikhnevich, A.M.Tsirin, E.I.Spektor, and other researchers.

Research on the legal and social protection of individuals who report corruption offenses has been conducted by legal scholars from the United States and various European jurisdictions, including M.P.Miceli, T.M.Dwarkin, J.Near, J.Nadler, N.M.Rongine (USA), H.Spadina (Croatia), D.Banisar and A.Mendes (United Kingdom), P.Jubb, J.McLaren, and A.J.Brown (Australia), G.Thüsing and J.Habermas (Germany), E.Hennequin and W.Vandekerckhove (France).

In Southeast Asian countries, scholars such as M.K.Yamaguchi (Japan), G.Kolata (Republic of Korea), A.Sharma, J.Devakumar (India), Z.Ismail, M.Abdul-Hamid (Malaysia), and M.I.Aruzzi, I.Nurhidayat (Indonesia) have examined the prospects for implementing reporting channels for corruption offenses and the protection of labor rights of individuals who report such offenses¹.

¹ These and other sources are listed in the list of used literature of the dissertation.

However, to date, in our country, the legal protection system for persons reporting corruption offenses has not been studied as an independent research object and which underscores the relevance of the present study.

The connection of the dissertation research with the research plans of the higher educational institution where the dissertation was completed. The topic of the dissertation has been included in the research plan of the Law Enforcement Academy of the Republic Uzbekistan and has been carried out within the framework of the priority area “Urgent Issues in the Field of Combating Corruption”.

The purpose of the research is to develop proposals and recommendations for improving national legislation with a view to addressing theoretical and legal issues related to the legal protection and incentivization of individuals who report corruption offenses, and thereby enhancing the mechanisms for safeguarding their rights.

Tasks of the research:

- to study the historical emergence of the institution of reporting corruption offenses;

- to examine the stages of development of this institution throughout the history of statehood formed in the territory of Uzbekistan;

- to conduct a scholarly-theoretical analysis of conceptual approaches relating to individuals who report corruption offenses;

- to conduct a comparative-legal analysis of international legal instruments on the protection of persons reporting corruption offenses;

- to study, from a theoretical and doctrinal perspective, such notions as “malicious intent in reporting” “reporting driven by personal hostility” and “reporting motivated by personal interests” in order to ensure that reports of corruption offenses are submitted solely in the interests of society, the state, and the public;

- to analyze national legislative acts related to the protection of individuals who report corruption offenses and to develop proposals and recommendations for their improvement;

- to examine the prospects for introducing a system for anonymous reporting of corruption offences, taking into account international standards and the best practices of advanced foreign countries regarding the grounds and procedures for anonymous reporting of corruption offences;

- to assess the relevance of adopting the Law of the Republic of Uzbekistan “On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses” and to develop the draft law;

- to study the legal grounds for incentivizing persons reporting corruption administrative and sports offenses associated with non-compliance with conflict of interest legislation;

- to study international standards and the practices of advanced foreign countries in the field of protecting persons who report corruption offences, and to develop scientifically substantiated proposals and recommendations for incorporating their positive aspects into national legislation.

The object of research is comprises socio-legal relations related to improving the system of legal protection and incentivization of the rights and legitimate interests of individuals who report corruption offenses.

Research methods. The subject matter of the research consists of procedural and other legislative norms, regulatory legal acts, judicial and investigative practice, international standards, the legislative practice of advanced foreign countries, as well as conceptual approaches and scholarly theoretical views existing in legal science that, from an organizational and legal perspective, regulate the system for protecting the rights and legitimate interests of individuals who report corruption offenses and for providing incentives to such individuals.

Scientific novelty of the research is a follows:

it is substantiated to include violations related to non-compliance with the legislation on conflict of interest in the list of administrative offenses concerning corruption and to establish the legal grounds in the legislation for incentivizing individuals who report such administrative offenses;

the provision of a one-time monetary reward equivalent to fifty percent of the fine recoverable through the court to individuals who report administrative offenses related to corruption arising from non-compliance with the legislation on conflict of interest is justified;

the necessity of including conduct related to nepotism and violations of ethical norms in the categories of reports on corruption offenses has been substantiated;

the necessity of providing a protection order to prevent harassment, pressure, and violence in the workplace, including violations of labor rights, against individuals who report corruption offenses is justified.

The practical results of the research are as follows:

authorial definitions have been developed for the concepts of “individual who reports corruption offenses” “protection order for an individual who reports corruption offenses” “malicious intent in reporting” “reporting driven by personal hostility” and “reporting motivated by personal interests”;

Based on the generalization of the theoretical views of legal scholars, recommendations set forth in international standards, and the experiences of advanced foreign countries, a draft law has been developed to establish in national legislation the legal foundations for receiving anonymous reports on corruption offences and for examining them in the prescribed manner;

issues related to the incentivization of individuals who report corruption offenses have been analyzed, and a draft resolution has been prepared to address and resolve such challenges;

the specific categories of reports concerning corruption offenses have been classified;

the relevance of developing a Draft Law of the Republic of Uzbekistan “On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses” designed to define the status, rights and obligations of individuals who report such offenses, the types and procedures of reporting, the procedural rules and timelines for reviewing reports, as well as the rights and obligations of state bodies and employers in ensuring the

protection of reporting persons has been substantiated, and the necessity of adopting this draft law has been articulated;

a Draft Law of the Republic of Uzbekistan “On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses” has been developed.

Reliability of the research results. The research is based on national legislation, international standards, the practices of developed foreign countries, and sociological studies conducted through questionnaires and interviews. The analysis of statistical data, identification of problems in law enforcement practice and development of action models aimed at addressing these problems were tested through methodologically substantiated recommendations. The findings have been formalized in relevant documents aimed at enhancing operational efficiency. Over 1,100 members of the population and civil servants participated in sociological surveys addressing the issues under study. Furthermore, the reliability of the research results is confirmed by the fact that the theoretical approaches and methods applied in the dissertation are derived from official sources, the conclusions, proposals, and recommendations have undergone practical testing, the research findings have been published in leading national and international journals and the results have been validated by competent authorities as well as implemented in practice.

Scientific and practical significance of the research results. The scientific significance of the research findings lies in the fact that the conclusions and recommendations presented can be utilized for future scientific activities, legislative drafting, law enforcement practice and for improving the organizational and legal framework for protecting the rights of individuals reporting corruption offenses. They can also serve as a basis for conducting new research in the field of anti-corruption, as well as for teaching modules such as “Combating Corruption” “Prevention of Corruption” “International Standards in Combating Corruption” and “Problems of Corruption” Furthermore, the findings can be used in lecture, seminar and practical class sessions and in the preparation of methodological manuals.

The practical significance of the research lies in the fact that the scholarly-theoretical conclusions, proposals, and recommendations advanced within the study may be utilized in improving legislation in the field of combating corruption, in drafting relevant normative-legal acts, in developing methodological frameworks for personnel of structural units responsible for preventing corruption offenses within state institutions, as well as in preparing scientific and educational-methodological manuals for trainees of the Academy of Law Enforcement of the Republic of Uzbekistan and students of higher education institutions, and in their use within the educational process.

Implementation of the research results. The scientific conclusions and proposals developed as a result of the research were used:

the proposal to classify the failure to comply with legislative requirements on conflict of interest as an administrative corruption offense and to establish the legal grounds for incentivizing individuals who report such administrative offenses was utilized in introducing amendments and additions to paragraph five of section 3 of the Regulation “On approval of the regulation on the procedure for rewarding

individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” approved by Resolution No. 829 of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated 31 December 2020 (*Act No. 8/12-0016 of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, November 14, 2025*). This proposal enabled the establishment of normative-legal grounds for incentivizing individuals who report administrative corruption offenses arising from non-compliance with conflict-of-interest legislation;

the proposal to incentivize individuals who report administrative corruption offenses arising from non-compliance with conflict-of-interest legislation by granting a one-time monetary reward equivalent to fifty percent of the fine recoverable through court proceedings was utilized in drafting the third subparagraph of subitem “a” of clause 9 of the Regulation “On approval of the regulation on the procedure for rewarding individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” approved by Resolution No. 829 of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated 31 December 2020 (*Act No. 8/12-0016 of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, November 14, 2025*). This proposal facilitated the provision for awarding a one-time monetary reward to individuals who report administrative corruption offenses arising from non-compliance with conflict-of-interest legislation;

the proposal regarding the classification of reports on corrupt conduct related to nepotism and violations of ethical norms as reports of corruption offenses was utilized in the drafting of Article 23 of the Draft Law “On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses” (*Act No. 8 of the Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan, May 28, 2025*). The consideration of this proposal ensures that individuals reporting not only administrative or criminal corruption offenses, but also acts of corrupt conduct, are provided with state legal protection;

the proposal concerning the provision of a protection order to prevent persecution, pressure, and acts of violence in the workplace, including violations of labor rights, against individuals who report corruption offenses was utilized in drafting Article 36 of the Draft Law “On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses” (*Act No. 8 of the Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan, May 28, 2025*). The consideration of this proposal enables the safeguarding of the rights and lawful interests of reporting individuals by providing a protection order as a preventive measure to protect their labor rights in the workplace.

Approval of the research results. The research findings were discussed at 12 scientific-practical conferences, including 3 international and 9 national events.

Publication of the research results. A total of 25 scientific works have been published on the topic of the dissertation, including 1 monograph, 12 scientific articles published in journals recommended by the Higher Attestation Commission (HAC) for publishing the main scientific results of dissertations, of which 11 articles were published in national journals and 1 in international journals, as well as 12 publications in conference proceedings, including 3 international and 9 national articles and abstracts.

The structure and volume of the dissertation. The structure of the dissertation comprises an introduction, three chapters consisting of eight paragraphs, a conclusion, a glossary of terms, a list of references, and appendices. The main text of the dissertation consists of 156 pages.

THE MAIN CONTENT OF THE DISSERTATION

In the introduction (**annotation of PhD dissertation**) of the dissertation, information is provided on the relevance and necessity of the research topic, its correlation with the priority areas of development of science and technology in the Republic, the degree of scholarly exploration of the issue, the relation of the topic to the research activities of the higher education institution where the dissertation was carried out, as well as the goals and objectives, object and subject of the research, the methods employed, its scientific novelty and practical outcomes, the reliability of the research findings, their scientific and practical significance, implementation, approbation, publication of the results and the volume and structure of the dissertation.

Chapter one of the dissertation, titled **“Scientific and theoretical foundations of the institution of reporting corruption offences”** examines the history and stages of development of the institution of reporting corruption offenses in the context of world and Uzbek statehood. It also analyzes international legal instruments and standards related to the protection of individuals who report corruption offenses, theoretical and ethical perspectives on reporting corruption, as well as the scholarly-theoretical views of legal researchers on the subject.

The dissertation establishes that, according to the researcher, the institution of reporting corruption offences existed in various forms though not formally codified in the civilizations of ancient Rome and other states. This institution in 7th-century England under the term “*Qui tam*” (*Referring to an individual who initiates legal proceedings both on behalf of himself and the Crown*). In later periods, the legal bases of this institution were reflected in the Declaration of King Wihtred of Kent, the 1649 “Sobor code” of the Russian Empire the 1715 “Articles of War” and the 1755 “Customs Charter”, the 1584 French decree titled “Public Interest”, the 1863 U.S. “False Claims Act” adopted by Congress, the “Peter Berry” case in Ireland, and the establishment and operation of the “Petition box” (*sojoubako*) (*me yasubako*) created in Japan in 1721. The dissertation also provides a historical-legal analysis of the development stages of the institution of reporting corruption offences within the historical statehood traditions of the territories corresponding to present day Uzbekistan.

In this chapter, the dissertation author analyzed more than ten primary and supplementary international legal instruments and standards concerning the legal protection of individuals who report corruption offenses. The provisions contained in these documents regarding the regulation and improvement of the legal protection system for such reporting individuals were examined from a scholarly-theoretical perspective.

In this chapter, the researcher examines the legal status of a person who reports corruption offences (*whistleblower*) and that of a witness, drawing on the experience of foreign countries, international legal instruments, and the theoretical views of legal scholars. (V.Nekhamkin, V.Katasonov, A.M.Tsirin, E.I.Spektor, and others). Based on this analysis, the dissertation concludes that there are substantive differences between the legal status of a whistleblower and that of a witness.

Furthermore, in this chapter dissertation author examined the scholarly-theoretical views of legal researchers concerning individuals who voluntarily and conscientiously report corruption offenses (whistleblowers) and those who report with malicious intent (informers), categorizing these views into two groups. According to the first group of scholars (D.Schultz, K.Harutyunyan, P.Bowal, R.Haigh, A.Natapoff), there is a distinction in the theoretical understanding of individuals reporting for the benefit of society versus those reporting with malicious intent. In contrast, the second group of scholars (L.Gasiorowska, W.Vandekerckhove, J.McLaren, V.Kendall, L.Rook) argues that these two categories should not be differentiated based on moral criteria; rather, their activities should be assessed from a legal perspective, focusing on the validity and reliability of the information provided.

Supporting the views of the first group of scholars, the author emphasizes that individuals who report with malicious intent (informers) often engage in unlawful activities and may use the disclosure of information as a means to avoid liability or to mitigate responsibility. Such individuals are typically in a subordinate position relative to law enforcement authorities and may prioritize obtaining personal gain or reward from their disclosure as their primary objective. Conversely, individuals who report corruption offences (*whistleblowers*) are driven not by the pursuit of rewards, but primarily by considerations of public interest, aiming to disclose information to prevent corruption offences and to assist law enforcement bodies impartially and in good faith.

In this chapter, the author analyzes the scientific and theoretical views of legal scholars (A.J.Brown, J.Near, M.Miceli, R.Nader, J.Nadler, M.Schulman, R.Calland, G.Dehn, W.Eaton, D.Akers, F.Chevarria, M.Silvestre, A.Mansbach, P.Jubb and others) regarding the concept of “persons who report corruption offences” (whistleblowers). Based on this analysis, the author proposes the following original definition of the concept:

Persons who report corruption offences” are defined as individuals—or their legal representatives, or representatives of a legal entity who, on their own initiative, directly provide information to their superior, to law enforcement authorities, or to the public through mass media, regarding corruption offences and actions that are causing or may cause harm to the interests of society and the state, whether through internal, external, public (open), or centralized channels.

“Persons who reports corruption offences” – are persons, their legal representatives, or representatives of a legal entity who, in accordance with their official subordination, directly provide information to their superior or to a law enforcement agency, or disclose it to the public through mass media, regarding

corruption offenses that are causing or may potentially cause harm to the interests of society and the state, using internal, external, public (open), or centralized networks (channels).

In this chapter, the researcher notes that, to date, negative moral attitudes toward individuals who report corruption offences have developed among members of society in Uzbekistan. *(These individuals are often labeled using derogatory terms such as “snitch,” “informant,” or “traitor)* such perceptions have historical, social and legal roots. According to the results of a survey conducted as part of the study among more than 1,100 member of population and employees across the country, 31.9% of respondents identified a person who reports corruption offences as a “whistleblower” in the colloquial sense *(using terms such as snitch, traitor, informer, or similar)*. According to the author, the formation of these negative psychological attitudes among members of society has been influenced by historical, legal, and social factors.

Furthermore, based on a social survey conducted by the dissertation author regarding the possibility that reports may be submitted out of personal hostility, malice, or for personal gain *(44.4% of respondents indicated that individuals could report with the intent to deliberately harm the reputation of others, out of personal hostility or malice, or for personal benefit)*, the concepts of “malicious intent in reporting,” “reporting driven by personal hostility,” and “reporting motivated by personal interests” were analyzed. This analysis was conducted taking into account the scholarly-theoretical views of both national and foreign legal researchers *(U.Zakirova, I.Tyutyunnik, A.Turyshchev, D.Teplova, S.Nikulin, A.Chuchaev, E.Gil, S.Vshivtsev, and R.Sevostyanov)*. Based on this analysis, the author provided scientific concepts of these concepts to prevent such practices during the process of reporting corruption offenses.

Chapter two of the dissertation, titled **“Organizational and legal aspects of protecting the rights of persons who report corruption offences in the Republic of Uzbekistan”** the researcher examines the national legislative foundations for ensuring the protection of reporting individuals, issues related to incentivizing them, and the organizational-legal challenges of such protection. The study analyzes these issues based on statistical data, sociological surveys, and the advanced experiences of foreign countries in this field, with the aim of improving the legal and social protection of individuals who report corruption offenses.

In this chapter, the author analyzes the distinctions between the legal status of persons who report corruption offences and that of individuals who assist in preventing or exposing crimes, witnesses, and crime scene observers a topic that currently sparks intense debate among law enforcement officers. The analysis draws on the scientific and theoretical views of legal scholars, interviews, survey results and the legislation of leading foreign countries. Based on this analysis, the author concludes that the legal status of persons who report corruption offences differs from that of individuals who assist in crime prevention or detection, as well as from witnesses and crime scene observers.

In addition, the dissertation author emphasizes in this chapter that the provisions of the Law of the Republic of Uzbekistan “On protection of victims, witnesses and other participants in a criminal case” apply solely to criminal-legal relations. The protective measures established by this law cannot be applied to individuals who report administrative corruption offenses (*offenses specified in Articles 61¹, 193¹, 193², and 193⁴ of the code of the Republic of Uzbekistan on administrative responsibility*). Consequently, the system for protecting the rights of individuals who report corruption offenses is not comprehensively regulated within the national legislation.

At the same time, within the scope of this chapter, the researcher examines the current challenges related to incentivizing persons who report corruption offences. According to the author, the following issues exist in the process of providing incentives to individuals who report corruption offenses:

- the regulation “On approval of the regulation on the procedure for rewarding individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” approved by Resolution No. 829 of the Cabinet of Ministers dated 31 December 2020, does not establish the normative-legal framework for incentivizing individuals who report corruption administrative offenses associated with non-compliance with legislation on conflicts of interest (Article 193⁴ of the code of the Republic of Uzbekistan on administrative responsibility) or corruption crimes in the field of sports (Articles 214¹-214² of the code of Criminal Code).

- there no legal basis for awarding a one-time monetary reward to individuals who report administrative corruption offenses arising from non-compliance with conflict-of-interest legislation;

- the regulation does not contain a clear normative provision regarding whether the one-time monetary reward for reporting corruption offenses should be paid in accordance with the base calculation rate in effect on the date when the report was submitted or when the decision of the prosecutor, investigator, inquirer, or the ruling/judgment of the court is issued;

- although the regulation stipulates that expenses related to incentivizing individuals who report offenses are to be covered from the state budget, in practice, the budget parameters of the Republic of Uzbekistan do not allocate specific funds for such incentives each year, nor are alternative sources of funding for these incentives defined.

Referring to statistical data, the author notes that, as of 2024, courts considering criminal cases reviewed a total of 5 administrative cases under Article 193⁴ of the code of the Republic of Uzbekistan on administrative responsibility (*non-compliance with conflict-of-interest legislation*), and during the first ten months of 2025, 472 cases were examined, totaling 477 administrative cases. Of these, 45 cases, or 9.44 percent were initiated based on reports of this specific type of offense (*20 (4) cases in 2024, and 25 (17) cases in the first half of 2025*). Analyzing these issues, the dissertation author examined the experiences of advanced foreign countries (*Kazakhstan, Ukraine, the Republic of Lithuania, and the Russian Federation*) and proposed legal foundations for incentivizing individuals who report administrative

corruption offenses connected to non-compliance with conflict-of-interest legislation, as well as corruption crimes in the field of sports (*Articles 214¹-214² of Criminal Code of the Republic of Uzbekistan*). The author suggested incorporating these legal foundations into Clauses 3 and 9 of the Regulation “On approval of the regulation on the procedure for rewarding individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” specifying that one-time monetary rewards for reporting individuals should be paid in the amount corresponding to the base calculation rate in effect in the Republic of Uzbekistan at the time the court decision or ruling becomes legally effective. Furthermore, the author proposed establishing the legal basis for including expenses related to incentivizing reporting individuals annually in the state budget parameters in Article 28 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On Combating Corruption”.

In this chapter, the author also examined the methods of reporting corruption offenses anonymously based on international standards, the experience of advanced foreign countries (*Germany, Austria, Ukraine and Albania*) and the scientific views of legal scholars (*A.Brown, D.Lewis, O.Makarova, V.Karimov, and M.Mukhammadieva and others*). The researcher argues that, since corruption offenses are considered latent crimes, it is of paramount importance to establish the legal framework for receiving and properly investigating anonymous reports (submissions) regarding such offenses.

In particular, the dissertation author emphasizes that although Decree of the President of the Republic of Uzbekistan No. DP-5729 on “On measures to further improve the anti-corruption system in the Republic of Uzbekistan” provides for the creation of opportunities to review anonymous reports of corruption, this directive has not yet been implemented. Analysis of statistical data shows that over the past six years (2018-2024 years) a total of 2,470 anonymous reports indicating corruption were submitted to the **prosecution authorities** (285 in 2018, 189 in 2019, 347 in 2020, 487 in 2021, 394 in 2022, 356 in 2023, and 412 in 2024). Furthermore, during 2021-2024 and the first six months of 2025 the **Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan** received a total of 229 anonymous reports on corruption offenses (117 in 2021, 63 in 2022, 27 in 2023, 12 in 2024, and 10 during the first half of 2025). However, the current legislation does not establish legal procedures for reviewing these submissions or for taking appropriate measures in response to identified corruption offenses, which hinders the timely detection and prevention of such violations.

Therefore, the author proposes, within the framework of the research, to supplement the Law of the Republic of Uzbekistan “On Appeals of Individuals and Legal Entities” with a new Article 24² entitled “*Specific features of reviewing anonymous appeals related to corruption offenses*” This article would provide that factual information contained in anonymous appeals concerning corruption offenses shall be examined by the internal anti-corruption compliance units of state bodies and organizations, or, in exceptional and urgent circumstances, such anonymous appeals shall be forwarded to the competent authorities for consideration.

In addition, the dissertation author proposes to amend Article 323 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Uzbekistan by adding a new second part, stipulating that anonymous reports regarding serious and especially grave corruption crimes shall be examined in accordance with the prescribed procedure, and where the factual information is substantiated, such reports may serve as grounds for initiating a criminal case.

Additionally, in this chapter the author analyzed the results of a survey conducted among more than *1,100 employees* on the question: “Have you experienced pressure or harassment at the workplace as a result of reporting corruption offenses?” According to the survey, **31.6%** of respondents answered “Yes” Based on an analysis of problematic cases both in certain foreign countries and domestically, as well as the results of sociological surveys conducted in Uzbekistan by Transparency International (TI) through its international anti-corruption barometer, the author examined the necessity and prospects of providing protection orders to individuals who report corruption offenses in order to prevent potential pressure, persecution or harassment in the workplace. Furthermore, the study considered funding sources for measures related to the provision of such protection orders, drawing on the experiences of foreign countries, international legal instruments and international standards. In light of these findings, the researcher proposed recommendations for introducing legal mechanisms to protect individuals who report corruption offenses in the workplace within the national legislation. (*Drafts of which are presented in the appendix to the dissertation*).

Chapter three of the dissertation is dedicated to “Issues of improving the protection of rights of persons reporting corruption offenses” the doctoral candidate the experience of advanced foreign countries in protecting the rights of reporting individuals, the categories of individuals who report corruption offenses, prospects for defining their legal status, and issues related to improving the legal protection of reporting individuals in Uzbekistan from a scientific-theoretical and legal perspective.

In this chapter, the author examined special legislative acts adopted in the United States, Western and Eastern European countries, Southeast Asian states, and CIS countries that regulate the protection of the rights of individuals who report corruption offenses.

In this chapter, the doctoral candidate investigates the current status of individuals reporting corruption violations (*who qualifies as a individuals who report corruption offenses*), their rights and obligations within the reporting system, the categories of reports (*administrative and criminal offenses related to corruption, as well as corrupt conduct*), the reporting channels, including internal reporting (*internal whistleblowing policy*), external reporting (*external whistleblowing policy*) and public reporting (*public whistleblowing policy*) and the procedural procedure for considering reports. The study also examines the rights and obligations of employers in protecting individuals who report corruption offenses at the workplace, the classification of reports and the authority of specialized state bodies in safeguarding individuals who report corruption offenses.

Furthermore, the necessity and relevance of adopting the Republic of Uzbekistan's specialized law "On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses" have been scientifically substantiated through social surveys, including interviews with practicing employees. The candidate has demonstrated the appropriateness and justification of enacting this law.

In this chapter, the researcher analyzes that, although the Anti-Corruption Agency has developed a draft law titled "On the protection of individuals reporting corruption offences" to safeguard whistleblowers, this specialized law has not yet been enacted and a comprehensive system for the protection of whistleblowers does not exist. Within the framework of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan, which is a key sub-regional initiative of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) Network on Anti-Corruption in Eastern Europe and Central Asia, the national legislation and law enforcement practices regarding the protection of individuals reporting corruption offenses are assessed as "unsatisfactory" This situation, in turn, negatively affects the position of the Republic of Uzbekistan in the "Corruption Perceptions" index of the international organization Transparency International (TI).

Based on internationally recognized standards and the experience of foreign states, the author proposes the adoption of the Law of the Republic of Uzbekistan "On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses" and recommends that the law establish the following provisions (*Drafts of which are presented in the appendix to the dissertation*):

The objectives of the proposed law include:

to define the purpose of the law as regulating relations related to the protection of individuals who report corrupt offenses and conduct in the interest of society, the state, and the public;

providing state guarantees for the protection and encouragement of who report corruption offenses;

defining concepts that are relatively new to national legislation, such as "individuals reporting corruption offenses" "malicious reporting" "reporting due to personal animosity" "reporting for personal gain" "protection order for whistleblowers" and "anti-corruption unit";

establishing the authority of specialized state bodies in the area of whistleblower protection and incentives;

regulating the status (categories) of whistleblowers, as well as their rights and obligations;

defining the categories of reports, reporting channels, reporting procedures and the procedural framework for the consideration of reports;

determining the rights and obligations of employers in protecting whistleblowers;

specifying the types of protective measures available to whistleblowers, as well as the grounds and procedures for the application and termination of such measures.

Additionally, based on the status of individuals who report corrupt offenses, the author emphasizes that these reporters may be participants in employment relations

(employees, former employees, or persons under civil-law contracts). Drawing on the scholarly ideas of *Dr. Tanya Marcum, Dr. Jacob Young, and Mia Barnes*, as well as the results of conducted social surveys, measures are proposed to prevent persecution, pressure, violence and other illegal actions in the workplace, including interference with professional and academic activities, against individuals reporting corruption.

To achieve this, it is proposed to enhance the “e-anticor.uz” platform as a reporting network for regularly handling reports of corrupt offenses. The proposal includes integrating state authorities and management bodies, ministries, agencies and organizations with state participation including state enterprises and institutions, as well as organizations with over 50% state ownership into the platform, obligating them to upload reports received through their internal reporting channels within 24 hours. The platform would also enable the analysis of reports and the formation of a unified electronic registry of individuals who report corrupt offenses under the Anti-Corruption Agency.

Furthermore, it is recommended to establish a practice whereby termination of employment contracts due to reporting is permitted only with the Agency’s approval. The proposal also suggests mandating specialized internal reporting channels for corruption within state bodies, organizations, institutions, local government authorities and state-participated enterprises, with the deputy head of each state body being designated as responsible for ensuring the continuous and uninterrupted operation of such reporting channels.

CONCLUSION

The following conclusions of theoretical and scientific-practical importance were reached at the end of the dissertation on the topic “Issues of improving the protection of the rights of individuals who report corruption offences”:

I. Theoretical and scientific conclusions:

1. “*Persons who reports corruption offences*” – are persons, their legal representatives, or representatives of a legal entity who, in accordance with their official subordination, directly provide information to their superior or to a law enforcement agency, or disclose it to the public through mass media, regarding corruption offences that are causing or may potentially cause harm to the interests of society and the state, using internal, external, public (open), or centralized networks (channels).

2. “*Protection order for persons reporting corruption offenses*” – a legal document providing state protection to an individual who reports a corruption offense or misconduct, aimed at preventing persecution, harassment, violence or other unlawful actions in the workplace.

3. “*Malicious Reporting*” – the intent of an individual in the process of reporting a corruption offense that is not aimed at protecting the interests of society,

the state or the public, but rather at pursuing personal or malicious objectives. Such intent contradicts the ethical essence of the reporting institution and serves as a negative factor undermining the reliability and objectivity of the institution for reporting corruption offenses.

4. “*Reporting due to personal animus*” – the act of reporting motivated by hostility between individuals, expressed through psychological aggression or associated negative emotions. This purpose serves as a clear scientific criterion for assessing the subjective motive of the whistleblower and enables the institution of reporting to ensure objectivity.

5. “*Reporting for personal gain*” – the act of reporting a corruption offense by an individual primarily to protect their own personal interests, or the interests of a close relative or another related person, or to obtain material or non-material benefits, property, wealth, privileges, or any other personal, social, financial, commercial, or non-commercial advantage, rather than to safeguard the interests of society, the state, or the public. Such actions are contrary to the purpose of the institution for reporting corruption offenses.

6. In the history of statehood of the states that have existed on the territory of Uzbekistan, the formation and development of the institution of reporting corruption offenses is divided into six periods: the first period (*from the 5th century to the 14th century*), the second period (*from the 14th century to the 16th century*), the third period (*from the 16th century to the 20th century*), the fourth period (*from the 20th century to 1991*), the fifth period (*from 1991 to 2017*) the sixth period (*from 2017 to the present*).

II. Proposals for the improvement of regulatory and legal acts

7. It is proposed to draft of the Law of the Republic of Uzbekistan “On the Protection of Persons Reporting Corruption Offenses” (*Drafts of which are presented in the appendix to the dissertation*).

The proposed Law provides for the following:

to define the purpose of the law as regulating relations related to the protection of individuals who report corrupt offenses and conduct in the interest of society, the state and the public;

providing state guarantees for the protection and incentivization of individuals reporting corruption offenses;

defining terms that are relatively new to national legislation, such as “individuals reporting corruption offenses” “malicious reporting” “reporting due to personal animus” “reporting for personal gain”, “protection order for whistleblowers of corruption offenses” and “Employer” defining the powers of specialized state authorities in the field of protection and incentivization of individuals reporting corruption offenses;

regulating the status (categories), rights and obligations of individuals reporting corruption offenses, as well as the rights and obligations of employers in protecting such individuals;

establishing the categories of reports (related to corruption crimes, corruption-related administrative offenses and corrupt conduct), reporting channels, reporting procedures and procedural rules for considering corruption-related reports;

determining the types of protective measures applicable to individuals reporting corruption offenses, as well as the grounds and procedures for applying and revoking such protective measures.

8. It is proposed to supplement the Law of the Republic of Uzbekistan “On the appeals of individuals and legal entities” with the following Article 24²:

“Article 24². Handling of anonymous reports on corruption offenses”

“Factual information contained in anonymous appeals related to corruption offenses shall be examined by the internal anti-corruption compliance unit or the relevant departments. In exceptional and urgent circumstances, anonymous appeals concerning corruption offenses shall be forwarded to the competent state authorities”.

9. It is proposed to supplement Article 323 of the Criminal procedure Code of the Republic of Uzbekistan with the following new paragraph:

“Anonymous reports concerning serious and especially serious corruption crimes shall be examined in accordance with the established procedure. If the factual information provided in such reports is substantiated, it shall serve as grounds for initiating a criminal case”.

10. In order to address certain issues arising in the payment of monetary rewards to individuals reporting corruption offenses and to improve the sources for covering expenses related to incentives, it is proposed to supplement the fifth paragraph of Article 28 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On Combating Corruption” with the following wording:

“Expenses related to such incentives shall be provided for annually within the parameters of the State Budget”.

11. It is proposed to express the third paragraph of Clause 6 of the regulations “On approval of the regulation on the procedure for rewarding individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” approved by Resolution No. 829 of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan in the following wording:

“Corruption offenses” shall mean crimes committed through the abuse of official position as provided for in: article 167, part 2, item “g”, article 168, part 3, item “v”, articles 192⁹ and 192¹⁰, articles 205, 209-214, 214¹ and 214², as well as article 243 of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan, as well as crimes specified in Article 301 of the same Code.

12. It is proposed to supplement the Regulations “On approval of the regulation on the procedure for rewarding individuals who report corruption offenses or otherwise assist in combating corruption” with Clause 13¹ in the following wording:

“When determining the amount of the one-time cash reward, it shall be paid based on one of the decisions specified in Clause 13 of these Regulations or in the amount of the base calculation rate effective at the time the decision comes into legal force”.

III. Proposals and recommendations for the improvement of law enforcement practices

13. Designating the Agency for Combating Corruption of the Republic of Uzbekistan as the specially authorized state body for the protection of individuals reporting corruption offenses, and regulating the Agency's powers in safeguarding whistleblowers in accordance with the Law of the Republic of Uzbekistan "On the protection of individuals reporting corruption offenses".

14. Enhancing the "E-anticor.uz" platform as a reporting network for handling reports of corruption offenses and ensuring the integration of state executive and administrative bodies, ministries, agencies and state-participated organizations including state unitary enterprises and institutions, as well as organizations with more than a 50% state share into the platform. This integration aims to enable the submission of reports received through their internal reporting networks to the platform within 24 hours, facilitate the analysis of reports, maintain a unified database of individuals who report corrupt offenses and monitor processes related to incentivizing and protecting them.

15. Establishing a unified electronic registry of employees who report wrongdoing through the "E-anticor.uz" platform under the Agency for Combating Corruption and implementing a practice whereby the imposition of disciplinary measures or the termination of employment contracts against reporting employees by their employers is permitted only with the Agency's authorization.

16. Implementing a practice of mandatorily establishing internal reporting channels for the receipt of reports on corruption offenses in state executive and administrative bodies, ministries, agencies, and state-participated organizations including state unitary enterprises and institutions, as well as organizations with more than a 50% state share where the number of employees exceeds 20, while introducing such channels on a voluntary basis in other organizations.

17. It is proposed to mandatorily establish specialized internal reporting channels for reporting corruption offenses within state bodies, organizations, institutions, local government authorities, state-participated organizations and enterprises with state ownership and to designate *one of the deputy heads of the state body as the official responsible for the continuous management of this reporting network.*

18. It is proposed to establish, as an obligation of the employer in anti-corruption activities, the practice of informing newly recruited employees in state executive and administrative bodies, ministries, agencies and state-participated organizations including state unitary enterprises and institutions, as well as organizations with more than a 50% state share about the existence and continuous operation of specialized internal reporting channels for reporting corruption offenses in the workplace.

19. To establish a dedicated department or division within the Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan responsible for the centralized electronic

reporting system, ensuring its continuous operation, ongoing improvement, and the analysis of corruption-related risks by sector and region based on incoming reports.

**НАУЧНЫЙ СОВЕТ DSc.31/31.12.2020.Yu.67.01 ПО ПРИСУЖДЕНИЮ
УЧЕНЫХ СТЕПЕНЕЙ ПРИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

**ПРАВООХРАНИТЕЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

МАЖИДОВ ШАХЗОД АБДИХАЛИЛ УГЛИ

**ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЛИЦ,
СООБЩАЮЩИХ О КОРРУПЦИОННЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ**

12.00.12 – Проблемы коррупции (юридические науки)

АВТОРЕФЕРАТ

диссертации доктора философии (PhD) по юридическим наукам

Ташкент – 2025

Тема диссертации доктора философии (PhD) зарегистрирована Высшей аттестационной комиссией при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан за № B2023.1.PhD/Yu998

Докторская диссертация выполнена в Правоохранительной академии Республики Узбекистан.

Автореферат диссертации размещан на трех языках (узбекском, английском, русском (резюме)) на веб-сайте Научного совета (www.proacademy.uz) и Информационно-образовательном Портале «Ziyonet» (www.ziyonet.uz).

Научный руководитель:

Каримов Вахабжон

доктор юридических наук, профессор

Официальные оппоненты:

Кабиллов Шариф Рахимович

доктор экономических наук, профессор

Тиллаев Мирзатилла Алишерович

доктор юридических наук, профессор

Ведущая организация:

Агентство по противодействию

Коррупции Республики Узбекистан

Защита диссертации состоится 15 января 2025 года в 10:00 на заседании Научного совета DSc.31/31.12.2020.Yu67.01 при Правоохранительной академии Республики Узбекистан. (Адрес: 100047, г. Ташкент, Юнусабадский район, улица Рихсилий, 9. Тел./факс: (99871) 202-04-96; e-mail: info@proacademy.uz).

С диссертацией можно ознакомиться в Информационно-ресурсном центре Правоохранительной академии Республики Узбекистан (зарегистрировано за № 81). (Адрес: 100047, г. Ташкент, Юнусабадский район, улица Рихсилий, 9, e-mail: info@proacademy.uz).

Автореферат диссертации разослан 26 декабря 2025 года.
(протокол реестра № 45 от 26 декабря 2025 года).

М.А.Аминжонова

Председатель Научного совета по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, профессор

Ш.И.Шайзаков

Секретарь Научного совета по присуждению ученых степеней, доктор философии по юридическим наукам (PhD), доцент

А.А.Туляганов

Заместитель председателя Научного семинара при Научном совете по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, профессор

Введение (Аннотация докторской диссертации (PhD))

Целью исследования является совершенствовании национального законодательства в части правовой защиты и стимулирования лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях, а также в разработке теоретических и правовых предложений и рекомендаций по устранению связанных с этим проблем.

Объектом исследования составляет совокупность социально-правовых отношений, связанных с юридической защитой прав и законных интересов лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях, а также с совершенствованием системы их поощрения.

Научная новизна исследования заключается в следующем:

обосновано включение правонарушения, связанного с несоблюдением требований законодательства о конфликте интересов, в перечень административных правонарушений, относящихся к коррупции, а также закрепление в законодательстве правовых основ стимулирования лиц, сообщающих о таком административном правонарушении;

обоснована возможность поощрения лиц, сообщающих о коррупционном административном правонарушении, связанном с несоблюдением требований законодательства о конфликте интересов, единовременным денежным вознаграждением в размере пятидесяти процентов от суммы штрафа, взыскиваемого с нарушителя через суд;

обоснована необходимость отнесения действий, связанных с nepотизмом и нарушением норм этики, к категориям сообщений о коррупционных правонарушениях;

обоснована необходимость предоставления лицам, сообщавшим о коррупционных правонарушениях, ордера на защиту с целью предотвращения преследования, давления и насилия на рабочем месте, включая нарушения трудовых прав.

Внедрение результатов исследования. В рамках проведённого исследования научные результаты использованы в следующих направлениях:

предложение о включении правонарушения, связанного с несоблюдением требований законодательства о конфликте интересов, в перечень административных правонарушений, относящихся к коррупции, и установлении правовых основ поощрения лиц, сообщающих о таком административном правонарушении, использовано при внесении изменений и дополнений в пункт 3 подпункт 5 Положения «О порядке награждения лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях или оказавших иным содействие способствующих борьбе с коррупцией» утверждённого Постановлением Кабинета Министров Республики Узбекистан от 31.12.2020 № 829 (*Свидетельство Министерства юстиции Республики Узбекистан от 14 ноября 2025 г. № 8/12-0016*). Данное предложение позволило определить нормативно-правовые основы поощрения лиц, сообщающих о коррупционных

административных правонарушениях, связанных с несоблюдением требований законодательства о конфликте интересов;

предложение о поощрении лиц, сообщающих о коррупционных административных правонарушениях, связанных с несоблюдением требований законодательства о конфликте интересов, единовременным денежным вознаграждением в размере пятидесяти процентов от суммы штрафа, взыскиваемого с нарушителя через суд, использовано при разработке третьего абзаца подпункта «а» пункта 9 Положения «О порядке награждения лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях или оказавших иным содействие способствующих борьбе с коррупцией» утверждённого Постановлением Кабинета Министров Республики Узбекистан от 31.12.2020 № 829 (*Свидетельство Министерства юстиции Республики Узбекистан от 14 ноября 2025 г. № 8/12-0016*). Данное предложение способствовало обеспечению предоставления лицам, сообщавшим о коррупционных административных правонарушениях, связанных с несоблюдением требований законодательства о конфликте интересов, единовременного денежного вознаграждения;

предложение о включении действий, связанных с nepотизмом и нарушением норм этики и деловой морали, в категории сообщений о коррупционных правонарушениях, использовано при разработке статьи 23 проекта Закона «О защите лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях» (*Агентство по противодействию коррупции Республики Узбекистан, свидетельство № 8 от 28 мая 2025 г.*). Учёт данного предложения обеспечивает предоставление государственно-правовой защиты лицам, сообщавшим не только о коррупционных административных или уголовных правонарушениях, но и о коррупционных действиях;

предложение о предоставлении ордера на защиту лицам, сообщавшим о коррупционных правонарушениях, с целью предотвращения преследования, давления и насилия на рабочем месте, включая нарушения трудовых прав, использовано при разработке статьи 36 проекта Закона «О защите лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях» (*Агентство по противодействию коррупции Республики Узбекистан, свидетельство № 8 от 28 мая 2025 г.*). Учёт данного предложения обеспечивает защиту прав и законных интересов лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях, посредством предоставления ордера на защиту как одного из превентивных мер охраны трудовых прав на рабочем месте.

Апробация результатов исследования. Результаты исследования были обсуждены на 12 научно-практических конференциях (3 международной и 9 республиканских).

Публикация результатов исследования. По теме диссертационного исследования опубликовано всего 25 научных работ, в том числе 1 монография, 12 научных статей в журналах, рекомендованных ВАК для опубликования основных научных результатов диссертаций, из которых 11 статей опубликованы в национальных журналах и 1 в международных журналах, а

также 12 публикации в материалах научных конференций, в том числе 3 зарубежная и 9 национальные статьи и тезисы.

Структура и объем диссертации. Диссертация включает введение, три главы, 8 параграфов, заключение, список использованных источников и приложений. Общий объем текста диссертации составляет 156 страниц.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ
LIST OF PUBLISHED WORKS

I-бўлим (I-часть, I-part;)

1. Мажидов Ш.А. Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни такомиллаштириш масалалари. Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси, Монография. – Тошкент. – Т.: “Innovative Academy”. 2025. 256-бет.

2. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳимоясини таъминлашнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш”. // Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси Ахборотномаси //№2. (54) 2023 йил. 40-44-бетлар.

3. Мажидов Ш.А. “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар тушунчасининг назарий масалалари”. // “Фалсафа ва ҳуқуқ” ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий, фалсафий-ҳуқуқий журнал // 3/2023. 51-54-бетлар.

4. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш: муаммо ва ечимлар”. // “Ҳуқуқ ва бурч” ижтимоий-ҳуқуқий, илмий журнал. // №9 /2023. 12-17-бетлар.

5. Мажидов Ш.А. “Ўзбекистонда ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш тизимининг ривожланиш босқичлари”. // “Ҳуқуқ ва бурч” ижтимоий-ҳуқуқий, илмий журнал. // №11 /2023. 60-64-бетлар.

6. Мажидов Ш.А. “Коррупциявий жиноятлар ҳақида хабар бериш тизимининг вужудга келиш тарихи”. // “Жамият ва инновациялар – Общество и инновации – Society and innovations” // Special Issue – 08 (2023) / ISSN 2181-1415. 88-93-бетлар.

7. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахслар тушунчаси”. // “Ҳуқуқ ва бурч” ижтимоий-ҳуқуқий, илмий журнал. // №2 /2024. 40-44-бетлар.

8. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини такомиллаштириш юзасидан айрим мулоҳазалар”. // “Юриспруденция” ҳуқуқий илмий-амалий журнали. Volume / Issue 4 / 2024. UDC: 343.341.1(045)(575.1). 191-202-бетлар.

9. Мажидов Ш.А. “Коррупция ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришнинг баъзи муаммолари”. // Ҳуқуқ ва бурч” ижтимоий-ҳуқуқий, илмий журнал. // №4 /2024. 40-43-бетлар.

10. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар тўғрисидаги маълумотларни ошкор этмаслик масалалари”. // “Фалсафа ва ҳуқуқ” ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий, фалсафий-ҳуқуқий журнал // 3/2024. 79-83-бетлар.

11. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларга ҳимоя ордерини тақдим этиш масалалари”. //

“Криминология ва жиноий одил судлов” илмий-амалий журнал. // Volume / Issue 2 / 2024. DOI: 10.51788/tsul.ccj.4.2./JHVK1138/ 46-56-бетлар.

12. Majidov Sh.A. “Prospects for establishing the rights of persons who have reported corruption offenses in the Republic of Uzbekistan”. // World Bulletin of Management and Law (WBML)/ Volume-37, August - 2024 ISSN: 2749-3601/ Jurnal impact-factor: 7,424. 1-5-pages.

13. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларнинг ҳуқуқларини белгилаш истикболлари”. // “Криминология ва жиноий одил судлов” илмий-амалий журнал. // Volume / Issue 4 / 2024. DOI: 10.51788/tsul.ccj.4.4./ETHT7265. 65-77-бетлар.

14. Majidov Sh.A. “Historical analysis of the emergence of the institutions of reporting offenses”. // “Ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолияти соҳасида глобал чақириқлар ва таҳдидлар: муаммо ва ечимлар” мавзусидаги халқаро конференция материаллари тўплами. I-жилд // Масъул муҳаррир ю.ф.д., проф. М.М.Мамасиддиқов, ю.ф.ф.д., доц. Ш.И.Шайзаков. – Т.: Lesson press. 2025.– 541 б. 497-500-бетлар.

15. Majidov Sh.A. “Prospects for the introduction of their register in the promotion of persons reporting corruption offenses (whistleblowers)”. // “Ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолияти соҳасида глобал чақириқлар ва таҳдидлар: муаммо ва ечимлар” мавзусидаги халқаро конференция материаллари тўплами. I-жилд // Масъул муҳаррир ю.ф.д., проф. М.М.Мамасиддиқов, ю.ф.ф.д., доц. Ш.И.Шайзаков. – Т.: Lesson press. 2025.– 644 б. 425-430-бетлар.

II-бўлим (II-часть, II-part;)

16. Мажидов Ш.А. “Ўзбекистонда мурожаат қилишга бўлган конституциявий ҳуқуқнинг амалий ижроси юзасидан коррупция ҳақида хабар берган шахсларга оид айрим масалалар”. // “Ўзбекистон Республикаси Конституцияси – мамлакат тараққиёти ва жамият фаровонлигининг ҳуқуқий кафолати” халқаро илмий-амалий конференцияси материаллари. – Т.: Юристар малакасини ошириш маркази, 2023. – 128 б. 93-96-бетлар.

17. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ахборотни хабар қилган шахсларни рағбатлантириш масалалари: муаммо ва ечимлар”. // “Замонавий дунёда ижтимоий фанлар: назарий ва амалий изланишлар” република илмий-амалий конференцияси. // 12(39)2023. 47-50-бетлар.

18. Мажидов Ш.А. “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахслар тушунчасининг назарий жиҳатларини такомиллаштириш масалалари”. // “Илм-фан ва инновация” илмий-амалий конференцияси. // (8) 2023. 139-142-бетлар.

19. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш масалалари: муаммо ва ечимлар”. // “Илм-фан ва илмий фаолиятда коррупция ва бюрократия: муаммо ва унинг ечимлари”

мавзусидаги республика илмий-амалий давра суҳбати материаллари тўплами // Масъул муҳаррир ю.ф.д., проф. М.М.Мамасиддиқов, ю.ф.ф.д., доц. Ш.И.Шайзаков – Тошкент. 2024. – 552 б. 515-521-бетлар.

20. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилишга оид қонунчилик ҳужжатларини таҳлил қилишга оид айрим мулоҳазалар”. // “Қонун устувор – жазо муқаррар” мавзусидаги республика илмий амалий конференция материаллари тўплами. – Т.: “Lesson Press” нашриёти, 2024 й. – 426 б. 281-296-бетлар.

21. Мажидов Ш.А. “Ўзбекистонда мурожаат қилишга бўлган конституциявий ҳуқуқнинг амалий ижроси юзасидан коррупцияга ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришга оид айрим масалалар”. // “Янги ҳаёт учун, янги Ўзбекистон учун!” мавзусидаги республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами // Масъул муҳаррир ю.ф.д., проф. М.М.Мамасиддиқов, ю.ф.ф.д., доц. Ш.И.Шайзаков – Тошкент. 2024. – 362 б. 183-189-бетлар.

22. Мажидов Ш.А. “Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш институтининг (Whistleblowing) назарий жиҳатлари”. // “Қонун устувор – жазо муқаррар” мавзусидаги республика илмий амалий конференция материаллари тўплами. – Т.: “Lesson Press” нашриёти, 2024 й. – 426 б. 250-256-бетлар.

23. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берган шахсларни ҳимоя қилишга оид қонунчилик ҳужжатларини таҳлил қилишга оид айрим мулоҳазалар”. // “Қонун устувор – жазо муқаррар” мавзусидаги республика илмий амалий конференция материаллари тўплами. – Т.: “Lesson Press” нашриёти, 2024 й. – 426 б. 281-296-бетлар

24. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахсларни рағбатлантиришда уларнинг реестрини жорий этиш истиқболлари”. // “Қонун устувор – жазо муқаррар” мавзусидаги республика илмий амалий конференция материаллари тўплами. – Т.: “Lesson Press” нашриёти, 2024 й. – 426 б. 363-369-бетлар.

25. Мажидов Ш.А. “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берувчи шахсларнинг меҳнатга оид ҳуқуқларини ҳимоя қилишда айрим муаммолар таҳлили”. // “Суд ишларини юритишда сунъий интеллектни жорий этиш истиқболлари” мавзусида республикаси илмий-амалий конференция материаллари тўплами. // Масъул муҳаррир ю.ф.ф.д., доц. Ш.И.Шайзаков – Т.: Impress media. 2025. – 388 б. 198-205-бетлар.

Автореферат “Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш Академияси Ахборотномаси” журнали таҳририятида таҳрирдан ўтказилиб, ўзбек, инглиз ва рус тилларидаги матнлари ўзаро мувофиқлаштирилди.

Босишга рухсат этилди: 24.12.2025 й
Бичими: 60x84 1/8 «Times New Roman»
Гарнитурада рақамли босма усулда босилди.
Шартли босма табағи 3,1. Адади: 100. Буюртма №__

100060, Тошкент, Я.Ғуломов кўчаси, 74.

Тел.: _____, www.tiraj.uz

«TOP IMAGE MEDIA»

Босмахонасида чоп этилди.